

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O. P. S., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**VÝVOJ NEZAMĚSTNANOSTI V REGIONU PŘÍBRAM
V DOBĚ HOSPODÁŘSKÉ RECESE V LETECH**

2008 – 2009

Autor práce: Vladislava Zoulová

Studijní obor: Regionální studia

Forma studia: Kombinované

Vedoucí práce: PaedDr. Vladimír Kříž

Katedra: Katedra společenských věd

2011

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v této práci.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce PaedDr. Vladimíru Křížovi za cenné rady,
připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

ZOULOVÁ, V. *Vývoj nezaměstnanosti v regionu Příbram v době hospodářské recese v letech 2008 – 2009 : bakalářská práce.* České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2011, 58 s. Vedoucí bakalářské práce : PaedDr. Vladimír Kříž

Klíčová slova: nezaměstnanost, zaměstnanost, trh práce, hospodářská recese, míra nezaměstnanosti

Tématem této bakalářské práce je vývoj nezaměstnanosti v regionu Příbram v letech 2008 - 2009 a okrajově, pro srovnání, je zaměřena i na postavení Příbramska ve Středočeském kraji. Na počátku je zmíněna obecná problematika, historie nezaměstnanosti, definice, základní pojmy a stav nezaměstnanosti před propuknutím hospodářské recese koncem roku 2008. Přibližuje dopad hospodářské krize na míru nezaměstnanosti v roce 2009 a popisuje, jak se stoupající negativní tendence vývoje nezaměstnanosti v těchto krizových letech projevuje na trhu práce v regionu Příbram. Ukazuje rostoucí nezaměstnanost jako sociální problém a uvádí opatření českého státu na podporu zaměstnanosti a vznik nových pracovních míst v rámci okresu Příbram.

ABSTRACT

ZOULOVÁ, V. *The development of unemployment in the Příbram region in the time of the economical crisis in 2008 – 2009 : Bachelor thesis.* České Budějovice : The College of European and Regional Studies, o.p.s., 2011. 58 s. Supervisor : PaedDr. Vladimír Kříž.

Key words: unemployment, employment, labour market, economical recession, rate of unemployment

This work deals with the development of unemployment in the Příbram region in 2008-2009 and partly with the position of the Příbram region within Central Bohemia. The first part of the work concerns some general issues, the history of unemployment, definitions, key concepts and the rate of unemployment before the outbreak of the economical crisis at the end of 2008. It describes the influence of the economical crisis on the rate of the unemployment in 2009 and the increasing negative trends in the development of unemployment and their impact on the labour market in the Příbram region. It perceives the increasing unemployment as a social problem and mentions how the state supports employment as well as creating of new jobs in the Příbram region.

OBSAH

ÚVOD	7
1 Cíl a metodika bakalářské práce	8
2 Charakteristika nezaměstnanosti v regionu Příbram.....	9
2.1 Stručná historie nezaměstnanosti	9
2.2 Definice a druhy nezaměstnanosti	10
2.3 Zákon o zaměstnanosti obecně.....	12
2.4 Základní informace o regionu	12
2.5 Stručný nástin vývoje nezaměstnanosti na okrese Příbram	15
2.6 Nezaměstnanost v příbramském regionu v roce 2008	16
2.6.1 Struktura nezaměstnanosti podle kategorií	18
2.6.2 Aktivní politika zaměstnanosti.....	23
2.6.3 Zhodnocení roku 2008	26
3 Vývoj nezaměstnanosti v roce 2009 v regionu Příbram	28
3.1 Stručná problematika vzniku a dopadu hospodářské recese.....	28
3.2 Rostoucí nezaměstnanost jako sociální problém	30
3.3 Nezaměstnanost v příbramském regionu v roce 2009	31
3.3.1 Struktura nezaměstnanosti podle kategorií	32
3.3.2 Aktivní politika zaměstnanosti.....	36
3.3.3 Podpora v nezaměstnanosti.....	40
3.3.4 Zhodnocení roku 2009	42
4 Nezaměstnanost ve Středočeském kraji.....	44
4.1 Základní informace o Středočeském kraji	44
4.2 Postavení Příbramska v rámci kraje.....	46
ZÁVĚR	49
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	53
SEZNAM OBRÁZKŮ	56
SEZNAM TABULEK.....	56
SEZNAM GRAFŮ.....	57
SEZNAM ZKRATEK.....	58

ÚVOD

V současné době všude kolem sebe slyšíme o probíhající hospodářské krizi. Fungující ekonomika je založena na opakujících se hospodářských cyklech, na které velmi výrazně reaguje vývoj nezaměstnanosti.

Do roku 1990 v naší centrálně plánované ekonomice nezaměstnanost fakticky neexistovala, všichni ekonomicky aktivní občané byli zaměstnáni. Se zaváděním tržní ekonomiky po roce 1990 se postupně měnil i trh práce a situace ve sféře zaměstnanosti se zásadně změnila. Jedním z průvodních jevů a zároveň nezbytným předpokladem funkce tržní ekonomiky se stala nezaměstnanost.

Ztráta zaměstnání je životní událost, a pokud bezprostředně nedojde k nástupu do nového zaměstnání, následuje období nezaměstnanosti. Dlouhodobá nezaměstnanost potom vede ke ztrátě odborné kvalifikace, stává se zdrojem stresu, vzniku pocitu závislosti na druhých, vede ke ztrátě sebedůvěry a ke strachu z budoucnosti. Nezaměstnanost tedy není jen ekonomickým problémem, ale má vliv jak na sociální situaci a život jedince (jeho rodiny), tak i na celou společnost.

Příbramský okres jako hornická oblast historicky patří mezi regiony s vyšší mírou nezaměstnanosti, jelikož byl závislý především na těžbě rud a uranu. Tyto práce byly vykonávány převážně pracovníky, kteří neměli žádné vzdělání, případně absolvovali speciální báňské školy. Po útlumu těžebních aktivit bylo proto obtížné jejich zařazení do pracovního procesu ve službách či jiných oborech. Přesto se podařilo na Příbramsku snížit nezaměstnanost na celorepublikový průměr a vytvořit nové pracovní příležitosti. Vznikly nové firmy, lidé se naučili dojíždět za prací. Míra nezaměstnanosti se až do propuknutí hospodářské recese stabilizovala.

Nabízí se proto otázka, zda a v jakém časovém horizontu měla hospodářská krize dopad na vývoj nezaměstnanosti v regionu Příbram.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Cílem této práce je analýza vývoje nezaměstnanosti v příbramském regionu v letech 2008 – 2009, tedy v době, kdy i trh práce v České republice začíná pociťovat dopad celosvětové hospodářské krize.

V první kapitole je stručně nastíněna obecná problematika nezaměstnanosti, a obsahuje i malý exkurz do historie nezaměstnanosti v České republice pro pochopení celkové problematiky nezaměstnanosti i ve světě. Sepsání teoretické části předcházelo studium odborné literatury zabývající se historií, problematikou a vývojem nezaměstnanosti. Z vybraných publikací byly pro tuto práci použity podklady pro definování základních pojmů.

Ve druhé kapitole jsou popsány problémy v oblasti nezaměstnanosti se vznikem hospodářské recese, která v České republice propukla koncem roku 2008, ale její dopad na výši nezaměstnanosti se plně projevil až v roce 2009. Prostřednictvím analýzy dat a informací Úřadu práce v Příbrami je zhodnocen dopad hospodářské krize na zaměstnanost v regionu v roce 2009. Problémy spojené s nezaměstnaností (zejména dlouhodobou) se stávají nejenom problémem nezaměstnaného jedince a jeho rodiny, ale mají vliv na celou společnost. Na toto téma bylo sepsáno mnoho hodnotných a zajímavých prací, ze kterých bylo čerpáno zejména pro úvodní část této kapitoly.

Ve třetí kapitole je, v návaznosti na předchozí dvě kapitoly, okrajově nastíněn vývoj nezaměstnanosti ve Středočeském kraji v letech 2008 a 2009. Důraz je kladen zejména na porovnání míry nezaměstnanosti a pracovních možností v okrese Příbram ve srovnání s ostatními regiony Středočeského kraje.

Podstatou práce tedy je, zejména na základě literární rešerše, objasnit některé základní pojmy z oblasti nezaměstnanosti a hospodářské krize, dále potom zhodnocení dopadu hospodářské recese na trh práce a zaměstnanost v regionu Příbram. Prvořadým zdrojem, o který se práce opírá, jsou analýzy a informace získané z Úřadu práce v Příbrami. Podklady pro zhodnocení problematiky, které jsou znázorněny pomocí tabulek a grafů, byly čerpány z internetových zdrojů.

Metoda, která je v práci použita, je metodou komparativní. Základem je porovnání dat o vývoji nezaměstnanosti v letech 2008 - 2009 v příbramském regionu, která jsou zpracována přehledně ve formě tabulek a grafů.

2 Charakteristika nezaměstnanosti v regionu Příbram

2.1 Stručná historie nezaměstnanosti

Historie nezaměstnanosti se začala psát krátce po průmyslové revoluci, která vedla k nahrazování lidské práce stroji a vzniku hospodářských cyklů. Pro nový jev, který se objevil na trhu práce, neexistoval v českém jazyce adekvátní termín, a tak se používaným pojmem stala bezdělnost. Dlouhou dobu se nezaměstnanost neměnila ani cíleně neřešila a k prvním politickým debatám i pokusům o řešení ekonomických i sociálních problémů spojených s nezaměstnaností došlo až počátkem 20. století. S hospodářskými krizemi minulého století se objevila masová nezaměstnanost, kterou již nebylo možné charakterizovat jako dobrovolnou nebo vyvolanou neochotou lidí pracovat, a nezaměstnanost se tak stala ekonomickým problémem.¹

V novodobé historii se České republiky nezaměstnanost začala dotýkat po roce 1990, a to v důsledku přechodu z centrálně řízené ekonomiky na ekonomiku tržní. Podniky v období do roku 1990 byly do značné míry „chráněny“ před vlivem světových trhů, a navíc v důsledku přezaměstnanosti byla dosahovaná produktivita práce velmi nízká. Situace na trhu práce se vyznačovala plnou zaměstnaností a převažující poptávkou po pracovní síle.²

Vývoj trhu práce lze během uplynulých 20 let rozčlenit do několika etap, kdy na samém počátku byla k 1. 8. 1990 na MPSV zřízena Správa služeb zaměstnanosti, které byly svěřeny řídicí a koordinační kompetence v oblasti politiky zaměstnanosti. Oproti jiným pracovním trhům v transformujících se ekonomikách se situace na trhu práce v ČR vyvíjela až do roku 1997 příznivě. V roce 1997 však dochází ke zpomalení hospodářského růstu, a tím k nárůstu nezaměstnanosti, který se zastavil až koncem roku 1999. Tzv. druhá vlna nezaměstnanosti zastihla zejména privatizující se podniky a banky, které se zbavovaly nadbytečných pracovníků. V letech 2000 – 2001 nastalo oživení ekonomiky, vzrostl sice počet volných pracovních míst, ale nezaměstnanost se výrazně nesnížila. Léta 2004 – 2006 – 2009 znamenají období rychlého nástupu rozvoje ekonomiky až do poloviny roku 2008, kdy jeho druhá polovina je již ve znamení

¹VÁCLAVÍKOVÁ, A., KOLIBOVÁ, H., KUBICOVÁ, A. *Problematika trhu práce a politiky zaměstnanosti*. Opava, 2009, s. 56.

²KOTÝNKOVÁ, M. *Trh práce na přelomu tisíciletí*. Praha, 2006, s. 110.

stagnace, aby jeho konec a počátek roku 2009 znamenal nejen stagnaci, ale postupný propad.³

2.2 Definice a druhy nezaměstnanosti

„Nezaměstnanost lze definovat jako stav nerovnováhy na trhu práce, kdy nabídka převládá nad poptávkou nebo kdy struktura nabídky práce neodpovídá poptávkové struktuře. Míra nezaměstnanosti udává podíl nezaměstnaných osob z celkové pracovní síly.“⁴

„V ekonomii se za nezaměstnané považují osoby produktivního věku, které splňují 2 podmínky:

- nemají placené zaměstnání, jsou dočasně uvolněny z práce a očekávají, že budou znovu zaměstnány
- aktivně hledají práci a jsou ochotny do práce nastoupit.

Spolu se zaměstnanými (obyvatelstvo, které má placené zaměstnání, včetně osob v práci nepřítomných, ale mající vazbu na zaměstnání – nemoc, mateřská dovolená aj.), tvoří ekonomicky aktivní obyvatelstvo – pracovní sílu země.

Nezaměstnanost se vyjadřuje ukazatelem míry nezaměstnanosti:

$$n = \frac{N}{L} \cdot 100 \%,$$

kde n je míra nezaměstnanosti, N počet nezaměstnaných a L celkový počet práce schopných, kteří pracují a ucházejí se o místo, tzn. ekonomicky aktivní obyvatelstvo.⁵

Druhy nezaměstnanosti

1. **Frikční nezaměstnanost** – nejméně problémový typ nezaměstnanosti, je krátkodobá, přechodná, nevyhnutelná a do jisté míry funkční. Frikčně nezaměstnaní lidé jsou osoby, které se rozhodly změnit zaměstnání z osobních i ekonomických důvodů a období mezi odchodem z původního zaměstnání

³VÁCLAVÍKOVÁ, A., KOLIBOVÁ, H., KUBICOVÁ, A. *Problematika trhu práce a politiky zaměstnanosti*. Opava, 2009, s. 63-69.

⁴VÁCLAVÍKOVÁ, A., KOLIBOVÁ, H., KUBICOVÁ, A. *Problematika trhu práce a politiky zaměstnanosti*. Opava, 2009, s. 54.

⁵BUCHTOVÁ, B. A KOL. *Nezaměstnanost psychologický, ekonomický a sociální problém*. Praha, 2002, s. 65.

a nástupem do nového zaměstnání je označováno jako frikční nezaměstnanost.⁶ „V angličtině se tyto osoby označují jako „lidé mezi dvěma zaměstnáními“ (people between two jobs).“⁷

2. **Strukturální nezaměstnanost** - je vyvolána nedostatečnou poptávkou po určité produkci statků a následně útlumu výroby, kdy útlum jednoho odvětví je doprovázen nárůstem výroby v jiném odvětví. Uvolňovaná pracovní síla tak nachází na trhu práce uplatnění na místech, která vyžadují jinou kvalifikaci.⁸
3. **Cyklická nezaměstnanost** - příčinou je nedostatečná agregátní poptávka v období hospodářské krize, kdy z důvodu poklesu výroby klesá poptávka po práci. Oproti strukturální nezaměstnanosti cyklickou doprovází nedostatek volných pracovních míst.
4. **Sezonní nezaměstnanost** – důsledek vlivu střídání ročních období a s tím spojených výkyvů ve spotřebě určitého druhu zboží a služeb.
5. **Skrytá nezaměstnanost** – nezaměstnaní, které nenajdeme v registrech úřadů práce. Jedná se např. o ženy v domácnosti, mladistvé nebo o osoby zařazené na různé typy rekvalifikačních kurzů nebo jiné nástroje aktivní politiky.⁹ Jak uvádí MAREŠ, někdy se v této souvislosti hovoří o tzv. skryté pracovní síle (hidden labour force), čili o fakticky nezaměstnaných, kteří nejsou jako nezaměstnaní zaregistrováni, i když zaměstnání nemají.¹⁰
6. **Dobrovolná a nedobrovolná nezaměstnanost** – dobrovolná nezaměstnanost znamená, že je buď upřednostněn volný čas před konáním práce, nebo dobrovolně nezaměstnaní mohou mít nabídky pracovních příležitostí, ale aktivně hledají jiné, např. lépe placené místo.¹¹ Nedobrovolná nezaměstnanost vzniká tehdy, jestliže jsou reálné mzdy příliš vysoké. Při vyšší než rovnovážné mzdě je mnoho lidí ochotno pracovat, ale ne všichni si práci najdou.¹²

⁶VÁCLAVÍKOVÁ, A., KOLIBOVÁ, H., KUBICOVÁ, A. *Problematika trhu práce a politiky zaměstnanosti*. Opava, 2009, s. 50.

⁷MAREŠ, P. *Nezaměstnanost jako sociální problém*. Praha, 2002, s. 18.

⁸BUCHTOVÁ, B. A KOL. *Nezaměstnanost psychologický, ekonomický a sociální problém*. Praha, 2002, s. 67.

⁹VÁCLAVÍKOVÁ, A., KOLIBOVÁ, H., KUBICOVÁ, A. *Problematika trhu práce a politiky zaměstnanosti*. Opava, 2009, s. 51-52.

¹⁰MAREŠ, P. *Nezaměstnanost jako sociální problém*. Praha, 2002, s. 21.

¹¹BUCHTOVÁ, B. A KOL. *Nezaměstnanost psychologický, ekonomický a sociální problém*. Praha, 2002, s. 65.

¹²VÁCLAVÍKOVÁ, A., KOLIBOVÁ, H., KUBICOVÁ, A. *Problematika trhu práce a politiky zaměstnanosti*. Opava, 2009, s. 53.

7. **Neúplná zaměstnanost** – (under-employment), nebo-li podzaměstnanost – týká se pracovníků, kteří musí akceptovat práci na snížený úvazek či práci nevyužívající plně jejich schopnosti a kvalifikaci. Tento typ neúplné zaměstnanosti se paradoxně rozšiřuje mimo jiné jako jeden ze způsobů, kterými se společnost snaží čelit masové nezaměstnanosti.¹³
8. **Dlouhodobá nezaměstnanost** – jednak může jít o důsledek dlouhodobé hospodářské recese i dlouho trvající mzdové strnulosti. Nebezpečná je ale tzv. **past nezaměstnanosti**, kdy náhradní příjmy (např. sociální dávky) jsou srovnatelné nebo vyšší než reálné mzdy, což demotivuje k aktivnímu hledání práce a vede k dlouhodobé nezaměstnanosti.¹⁴

2.3 Zákon o zaměstnanosti obecně

Základním článkem, který realizuje politiku zaměstnanosti, se staly úřady práce, které jako orgány státní správy zajišťují služby zaměstnanosti v daném území. Plní funkce informační, poradenské, zprostředkovatelské a podnikatelské.

Státní politika zaměstnanosti je součástí sociální politiky státu a jejím cílem je dosažení rovnováhy mezi nabídkou a poptávkou po pracovní síle. Základem právní úpravy politiky zaměstnanosti je **zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti**, ve znění pozdějších předpisů, který v souladu s právem Evropských společenství upravuje zabezpečení státní politiky zaměstnanosti, jejímž cílem je dosažení plné zaměstnanosti a ochrana proti nezaměstnanosti.¹⁵

Zákon o zaměstnanosti procházel za poslední desetiletí řadou úprav, největších změn však zaznamenal v souvislosti se vstupem České republiky do Evropské unie, s otevřením evropského trhu, volným pohybem pracovních sil, služeb, zboží a kapitálu.

2.4 Základní informace o regionu

Okres Příbram se nachází v jihozápadní části Středočeského kraje a s rozlohou 1692 km² je v rámci kraje nejrozlehlejším okresem a 3. největším v rámci republiky. Počtem obyvatel mu v rámci kraje patří 5. místo. Vznikl v roce 1960 po územní úpravě ze sedmi sousedních okresů. Od 1. 1. 2007 patří do jeho spádové oblasti také obec

¹³MAREŠ, P. *Nezaměstnanost jako sociální problém*. Praha, 2002, s. 22.

¹⁴VÁCLAVÍKOVÁ, A., KOLIBOVÁ, H., KUBICOVÁ, A. *Problematika trhu práce a politiky zaměstnanosti*. Opava, 2009, s. 53.

¹⁵BIČÁKOVÁ, O., et al. *Průvodce oblastí zaměstnanosti v období hospodářské recese*. Praha, 2009, s. 7.

Sedlec – Prčice, čímž se o cca 3000 osob zvýšil počet obyvatel a celková rozloha o 64 km².

„Obrázek 1: Mapka okresu Příbram“¹⁶

Okres Příbram měl podle údajů Českého statistického úřadu k 31. 12. 2009 celkem 111 714 trvale bydlících obyvatel. Hustota obyvatelstva je poměrně malá, na jeden kilometr čtvereční činila 66,2 osoby, a to především díky oblastem, které slouží pouze k rekreačním účelům (převážně se jedná o oblast Orlické přehrady, popř. zalesněné pásmo Brd). Vzhledem k celkovému stárnutí populace se postupně zvyšuje i průměrný věk, který je v okrese Příbram 40,6 let.

„Tabulka 1: Vývoj počtu trvale bydlících obyvatel“¹⁷

	31. 12. 2008	31. 12. 2009
počet obyvatel celkem	111 495	111 714
z toho ženy	56 720	56 981
z toho věková kategorie: 0 - 14 let	15 731	15 762
15 - 64 let	79 120	79 473

Ekonomická, sociální a demografická situace

Okres Příbram patří mezi nejméně zalidněné okresy v ČR. Z hlediska dopravy je pro okres nejdůležitější autobusová doprava, a to především linková doprava do Prahy, kam dojíždí za prací několik tisíc občanů okresu Příbram. Železniční doprava

¹⁶ÚŘAD PRÁCE V PŘÍBRAMI, ODDĚLENÍ TRHU PRÁCE. *Analýza trhu práce v okrese za rok 2009*. Příbram, 2010, s. 3.

¹⁷ÚŘAD PRÁCE V PŘÍBRAMI, ODDĚLENÍ TRHU PRÁCE. *Analýza trhu práce v okrese za rok 2009*. Příbram, 2010, s. 5.

nemá z hlediska osobní dopravy pro okres větší význam. Prakticky všechna města a obce na území okresu jsou propojena veřejnou autobusovou dopravou.

Region Příbram má charakter průmyslově-zemědělský. Zemědělská půda zabírá kolem 45 %, tj. více než 750 km² území okresu. Z průmyslu je pak zastoupeno převážně stavebnictví, potravinářství, strojírenství a zpracování neželezných kovů. Důležitý a příznivý vliv mělo na zaměstnanost v regionu hornictví. Příbram byla v minulosti zejména tradičním hornickým městem, což mimořádně ovlivnilo zaměstnanost, historii i současnost Příbramska.¹⁸

Podle VELFLA¹⁹, po listopadu 1989 proběhla s větším či menším úspěchem transformace zdejší ekonomiky, zejména v oblasti útlumu těžebního průmyslu, čímž došlo i k zvýšení nezaměstnanosti v okrese. Nastal rozvoj soukromého podnikání, postupně roste turistický ruch, zkvalitňuje se sféra služeb. Reakcí na snížení počtu pracovních míst bylo zvýšené dojíždění obyvatel za prací do Prahy. K největším průmyslovým celkům, které úspěšně zvládly složitý transformační proces, se řadí např. akciová společnost ZAT a Kovohutě Příbram, které do dnešního dne zajišťují tolik důležitý ekonomický potenciál Příbrami.

„Silné stránky okresu

- příznivá geografická poloha v souvislosti s blízkostí Prahy vytváří pro občany velké množství pracovních příležitostí
- dobré spojení s Prahou, a to jak soukromou, tak i veřejnou dopravou ze všech mikroregionů okresu
- existence průmyslové zóny Balonka, vhodné pro nové investory
- existence několika silných firem celostátního a mezinárodního významu, např. Bobcat, Kostal, Ravak, Disa, Povltavské mlékárny Sedlčany, Masna Příbram
- dobré podmínky pro rozvoj zemědělské výroby včetně zpracovatelského průmyslu
- rekreační oblasti, především pro letní rekreaci, např. oblast Orlické přehrady
- bohatý kulturně – historický potenciál

¹⁸ÚŘAD PRÁCE V PŘÍBRAMI, ODDĚLENÍ TRHU PRÁCE. *Zpráva o situaci na trhu práce za rok 2008*. Příbram, 2009, s. 3-4.

¹⁹VELFL, J. *Příbram v průběhu staletí*. Příbram, 1998, s. 138.

Slabé stránky okresu

- nerovnoměrná rozvinutost regionu
- špatný technický stav silnic
- nízká plynofikace obcí
- vysoký počet obcí bez veřejného vodovodu
- konkurence Prahy způsobuje odchod kvalifikované síly
- nedostatek pracovních příležitostí v některých oblastech okresu, umocněno probíhající hospodářskou krizí²⁰

2.5 Stručný nástin vývoje nezaměstnanosti na okrese Příbram

Úřad práce v Příbrami evidoval v prvním roce své činnosti, k 31. 12. 1990, 632 uchazečů o zaměstnání. Likvidace některých organizačních složek, zejména však útlum hornické činnosti v roce 1991, přivedly na úřad práce přes 7 000 nezaměstnaných. Koncem roku zůstalo v registru 4 162 uchazečů o zaměstnání a Příbram tak měla nejvyšší míru nezaměstnanosti v České republice.

V letech 1992 – 1996 se do evidence ročně hlásilo k šesti tisícům nových uchazečů. Na počátku roku 1997 bylo evidováno 2 507 uchazečů o zaměstnání a míra nezaměstnanosti činila 4,3 %. Ve druhé polovině roku došlo k nárůstu nezaměstnanosti, míra nezaměstnanosti se zvýšila na 6,1 % a počet evidovaných uchazečů k 31. 12. 1997 byl 3 470. I v roce 1998 se míra nezaměstnanosti pohybovala kolem 6 %, ale v únoru 1999 již dosáhla rekordních 9,1 %, při 5 191 evidovaných uchazečích. Od roku 2000 do konce roku 2004 se míra nezaměstnanosti pohybovala stále mezi 8 - 9 %, a to i přes novou metodiku výpočtu míry nezaměstnanosti, která začala platit v souvislosti se vstupem ČR do EU od 2. pololetí r. 2004. Změna spočívala v tom, že do řad nezaměstnaných uchazečů již nejsou zařazeny osoby „nedosažitelné“, to jsou např. osoby v pracovní neschopnosti, uchazeči v rekvalifikaci apod. V roce 2005 již začíná z důvodu zlepšené hospodářské situace docházet k mírnému poklesu nezaměstnanosti a tento trend pokračoval i v roce 2006, kdy nezaměstnanost k 31. 12. 2006 měla hodnotu 7,0 %. Situaci v letech 2007 lze hodnotit pozitivně, ve zmiňovaném období

²⁰ÚŘAD PRÁCE V PŘÍBRAMI, ODDĚLENÍ TRHU PRÁCE. *Analýza trhu práce v okrese za rok 2009*. Příbram, 2010, s. 5.

dochází k postupnému poklesu nezaměstnanosti a k 31. 12. 2007 byla míra registrované nezaměstnanosti 6,0 %, tzn. meziroční pokles o 1 procentní bod.²¹

„Tabulka 2: Vývoj nezaměstnanosti v okrese v letech 1996 až 2008“²²

Období	Počet uchazečů	Vypláceno Podpor	Volná Místa	Míra nezam. %	Míra nezam. v ČR %
Prosinec 1996	2 507	1 626	908	4,3	3,5
Prosinec 1997	3 470	2 183	632	6,1	5,2
Prosinec 1998	4 870	2 644	412	8,6	7,5
Prosinec 1999	5 211	2 354	439	9,0	9,4
Prosinec 2000	4 704	1 983	777	8,3	8,8
Prosinec 2001	4 684	2 123	1 325	8,7	8,9
Prosinec 2002	4 907	2 231	589	8,5	9,8
Prosinec 2003	5 080	2 336	611	9,0	10,3
*	Σ dosaž.				
Prosinec 2004	5086 4888	1 830	632	8,6	9,5
Prosinec 2005	4769 4562	1 769	486	7,9	8,9
Prosinec 2006	4186 3991	1 536	832	7,0	7,7
Prosinec 2007	3637 3492	1 465	1 241	6,0	6,0
Prosinec 2008	3887 3773	1 775	785	6,3	6,0

Vývoj nezaměstnanosti * Σ - celkový počet uchazečů, dosaž. - dosažitelní

2.6 Nezaměstnanost v příbramském regionu v roce 2008

Rok 2008 byl pro příbramský region charakteristický poklesem nezaměstnanosti, registrovány byly nejnižší hodnoty za posledních deset let. Nejnižší míra nezaměstnanosti byla evidovaná v květnu a červnu 2008 a to, shodně 5,0%.²³

„Poptávku po pracovní síle nejlépe charakterizuje stav a vývoj volných pracovních míst. V roce 2008 byl měsíční průměr nabízených míst Úřadem práce v Příbrami 1 292, to je o 121 více než v r. 2007. Nejnižší počet volných pracovních míst byl na konci prosince (785), nejvyšší k 31. 5. 2008 (1 452). Situace v počtu uchazečů na 1 volné místo odpovídala celkovým počtům volných míst v jednotlivých měsících. Ten se pohyboval od 5,0 (prosinec) do 2,1 (květen), průměr činil 2,7 volných pracovních míst na 1 osobu.“²⁴

²¹ÚŘAD PRÁCE V PŘÍBRAMI, ODDĚLENÍ TRHU PRÁCE. *Zpráva o situaci na trhu práce za rok 2008*. Příbram, 2009, s. 12-13.

²²MPSV - *Zpráva o situaci na trhu práce za rok 2008* [online]. 2009 [cit. 2011-1-10]. Dostupný z WWW: <http://portal.mpsv.cz/sz/local/pb_info/statistiky/zstp_pb/pbokres1208_internet.pdf>, s. 14.

²³ÚŘAD PRÁCE V PŘÍBRAMI, ODDĚLENÍ TRHU PRÁCE. *Analýza trhu práce v okrese za rok 2009*. Příbram, 2010, s. 9.

²⁴ÚŘAD PRÁCE V PŘÍBRAMI, ODDĚLENÍ TRHU PRÁCE. *Zpráva o situaci na trhu práce za rok 2008*. Příbram, 2009, s. 11.

K vyšší nabídce volných pracovních míst v roce 2008 ve značné míře přispělo otevření hypermarketu Tesco, který nabídl zhruba 130 pracovních míst, čímž se podle JANKOVSKÉ²⁵ z Příbramského deníku zvýšila nezaměstnaným šance na získání pracovního místa.

„Tabulka 3: Měsíční počty volných míst v roce 2008 a počty uchazečů na jedno místo“²⁶

Rok 2008	leden	únor	březen	duben	květen	červen
Počet volných míst	1337	1401	1396	1388	1452	1376
Počet uchazečů na 1 místo	2,8	2,7	2,4	2,3	2,1	2,2

Rok 2008	červenec	srpen	září	říjen	listopad	prosinec
Počet volných míst	1408	1423	1341	1263	929	785
Počet uchazečů na 1 místo	2,3	2,3	2,5	2,6	3,7	5,0

Jak uvádí VOTRUBA²⁷, k poslednímu květnovému dni evidoval příbramský úřad práce 3047 uchazečů o zaměstnání, z toho 1 560 žen, což činilo 51,2 %. Pětina z celkového počtu nezaměstnaných, tedy 583 osob, připadá na zdravotně postižené. Absolventi se na celkové nezaměstnanosti podíleli 5 %, celkem jich bylo ke konci května registrováno 152. Úřad práce nabízel 1 452 volných pracovních míst, na jedno pracovní místo tak připadali dva uchazeči.

„Tabulka 4: Struktura volných míst podle vzdělání“²⁸

Kvalifikace	Bez vzděl.	Zákl. vzděl.	Vyu-čen	SO	ÚS	ÚSV	ÚSO	Vyšší	VŠ	Celkem
K 30.6.2008	1	385	724	19	3	39	158	1	46	1376
K 31.12.2008	0	189	455	7	2	29	72	3	28	785

(Upraveno vlastním zpracováním, 2011.)

²⁵JANKOVSKÁ, M. Nezaměstnaní mají šanci na místa v Tesco. *Příbramský deník* [online]. 17. 8. 2008 [cit. 2010-12-3]. Dostupný z WWW: <http://pribramsky.denik.cz/zpravy_region/nezamestnani-maji-sanci-na-mista-v-tescu20080815.html>.

²⁶MPSV - Zpráva o situaci na trhu práce za rok 2008 [online]. 2009 [cit. 2011-1-10]. Dostupný z WWW: <http://portal.mpsv.cz/sz/local/pb_info/statistiky/zstp_pb/pbokres1208_internet.pdf>, s. 11.

²⁷VOTRUBA, J. Na jedno pracovní místo čekají dva uchazeči. *Příbramský deník* [online]. 18. 6. 2008 [cit. 2010-12-3]. Dostupný z WWW: <http://pribramsky.denik.cz/zpravy_region/na-jedno-pracovni-misto-pripadaji-dva-20080617.html>.

²⁸MPSV - Zpráva o situaci na trhu práce za rok 2008 [online]. 2009 [cit. 2011-1-22]. Dostupný z WWW: <http://portal.mpsv.cz/sz/local/pb_info/statistiky/zstp_pb/pbokres1208_internet.pdf>, s. 11.

2.6.1 Struktura nezaměstnanosti podle kategorií

Ženy a muži

K 31. 12. 2008 bylo v řadách nezaměstnaných 1 826 žen (47,0 %) a 2 061 mužů (53%). Muži převažovali v evidenci Úřadu práce v Příbrami v zimních měsících (listopad, prosinec, leden, únor), kdy jsou přerušovány sezónní práce, jedná se například o práce ve stavebnictví, povrchových lomech apod. V jarních měsících, kdy jsou tyto práce obnovovány, se do těchto provozů opět vrací a jejich stavy v evidenci se od března výrazně snižují. Ve zbývajících měsících potom převažují v evidenci ženy a takto se situace opakuje každý rok.²⁹

„Tabulka 5 : Porovnání struktury nezaměstnanosti dle pohlaví uchazeče“³⁰

Rok 2008	leden	únor	březen	duben	květen	červen
Celkem	3773	3713	3368	3125	3047	3045
Ženy	1848	1815	1708	1616	1560	1600
Muži	1925	1898	1660	1509	1487	1445

Rok 2008	červenec	srpen	září	říjen	listopad	prosinec
Celkem	3242	3290	3384	3333	3411	3887
Ženy	1717	1722	1731	1673	1673	1826
Muži	1525	1568	1653	1660	1738	2061

Mladiství a absolventi škol

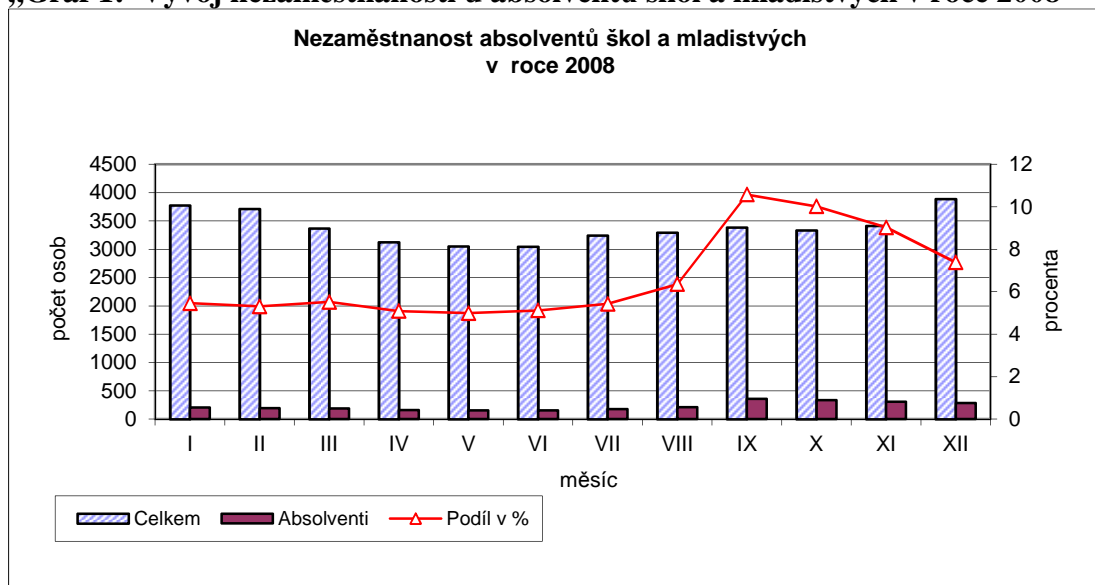
Každoročně se opakující situace je zaznamenávána i u absolventů škol a mladistvých, s tím rozdílem, že jejich maximální počty jsou každoročně registrovány vždy na konci září. Ve školním roce 2007/2008 ukončilo studium na středních školách v okrese Příbram 1 199 studentů. V průběhu roku 2008 se v této kategorii pohybovaly stavy uchazečů od 152 (v měsíci květnu) až do 358 (v měsíci září). Ke konci roku došlo sice k pozvolnému poklesu, přesto však bylo evidováno 287 uchazečů k 31. 12. 2008, na celkové nezaměstnanosti se tak podíleli 7,4 procenty.³¹

²⁹ÚŘAD PRÁCE V PŘÍBRAMI, ODDĚLENÍ TRHU PRÁCE. *Zpráva o situaci na trhu práce za rok 2008*. Příbram, 2009, s. 17.

³⁰MPSV - *Zpráva o situaci na trhu práce za rok 2008* [online]. 2009 [cit. 2011-1-22]. Dostupný z WWW: <http://portal.mpsv.cz/sz/local/pb_info/statistiky/zstp_pb/pbokres1208_internet.pdf>, s. 17.

³¹ÚŘAD PRÁCE V PŘÍBRAMI, ODDĚLENÍ TRHU PRÁCE. *Zpráva o situaci na trhu práce za rok 2008*. Příbram, 2009, s. 17-36.

„Graf 1: Vývoj nezaměstnanosti u absolventů škol a mladistvých v roce 2008“³²

Nejlépe se na trhu práce umísťují absolventi ve strojírenských profesích. Mezi největší problémy v získávání zaměstnání jsou zejména nulová praxe, předpoklad mateřství, nízká odpovědnost a nepříliš kladný přístup k práci, zkreslené představy o mzdách a neochota za prací dojíždět.

Tuto skupinu můžeme považovat z hlediska zaměstnanosti za specifickou zejména tím, že jde o skupinu, u které hrozí vytváření psychologicky i sociálně nežádoucích návyků a tomu je třeba zamezit např. vytvářením podmínek a programů, které usnadní přechod ze školy do zaměstnání. Je nutné rozšířit ve spolupráci s podniky, místa pro praxi absolventů škol a rozvíjet speciální vzdělávací kurzy pro nízko kvalifikovanou mládež.³³

Vzdělanostní struktura

„Ve vzdělanostní struktuře jsou již tradičně nejpočetnější stavy uchazečů v oblasti vyučených (48,1%), rozdíl proti druhé nejpočetnější skupině, kterou jsou uchazeči se základním vzděláním, je 25%.“³⁴

Další informace jsou pro snadnější orientaci v této členité kategorii zpracované do následující přehledné tabulky.

³²MPSV - Zpráva o situaci na trhu práce za rok 2008 [online]. 2009 [cit. 2011-1-22]. Dostupný z WWW: <http://portal.mpsv.cz/sz/local/pb_info/statistiky/zstp_pb/pbokres1208_internet.pdf>, s. 18.

³³KOTÝNKOVÁ, M., NĚMEC, O. *Lidské zdroje na trhu práce*. Havlíčkův Brod, 2003, s. 128-129.

³⁴ÚŘAD PRÁCE V PŘÍBRAMI, ODDĚLENÍ TRHU PRÁCE. *Zpráva o situaci na trhu práce za rok 2008*. Příbram, 2009, s. 19.

„Tabulka 6: Porovnání nabídky a poptávky na trhu práce podle klasifikace zaměstnání k 31. 12. 2008“³⁵

KZAM	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Celkem
Evidovaní uchazeči	37	139	366	396	683	58	686	466	931	3762
Volná prac. místa	3	29	81	47	59	6	384	143	33	785

KZAM: 1. Zákonnodárci, vedoucí a řídící pracovníci, 2. Vědečtí a odborně duševní pracovníci, 3. Techničtí, zdravotničtí, pedagog. pracovníci, 4. Nižší administrativní pracovníci, 5. Provozní pracovníci ve službách a v obchodě, 6. Kvalifikovaní dělníci v zemědělství, lesnictví, 7. Řemeslníci a výrobci, zpracovatelé, opraváři, 8. Obsluha strojů a zařízení, 9. Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci.

Dosažené vzdělání a s ním spojená schopnost adaptovat se na měnící se podmínky trhu práce hraje v problematice zaměstnanosti dominantní roli. I vzdělání má totiž hlavní rysy kapitálového vlastnictví – vyžaduje stálé investice, a pokud není udržováno a rozvíjeno, ztrácí na hodnotě. Více problémů s nalezením vhodného zaměstnání tak mají méně kvalifikované skupiny, neboť úroveň jejich adaptability je obecně na nižší úrovni. Hlavní příčinou jsou jednak nižší investice do vzdělávání a jejich menší ochota se do vzdělávání opět vracet v průběhu pracovní dráhy, určitou roli mohou hrát také náklady spojené s dojížděním či rekvalifikací, neboť tyto skupiny jsou většinou nízkopříjmové.³⁶

³⁵MPSV - Zpráva o situaci na trhu práce za rok 2008 [online]. 2009 [cit. 2011-1-22]. Dostupný z WWW: <http://portal.mpsv.cz/sz/local/pb_info/statistiky/zstp_pb/pbokres1208_internet.pdf>, s. 11.

³⁶KUCHAR, P. *Trh práce – sociologická analýza*. Praha, 2007, s. 18-24.

Věková struktura

V této struktuře jsou nejpočetněji zastoupeny kategorie 50-54 let a 55-59 let, průměrný věk uchazečů o zaměstnání k 31. 12. 2008 činil 40,1 roku.

„Tabulka 7: Věková struktura uchazečů o zaměstnání v roce 2008³⁷“

VĚKOVÁ STRUKTURA	Absolutní počet	Procentní podíl
	2008	2008
do 19 let	186	4,8
20 – 24 let	491	12,6
25 – 29 let	416	10,7
30 – 34 let	453	11,7
35 – 39 let	379	9,7
40 – 44 let	386	9,9
45 – 49 let	377	9,7
50 – 54 let	535	13,8
55 – 59 let	521	13,4
nad 60 let	143	3,7
CELKEM	3887	100,0

(Upraveno vlastním zpracováním, 2011.)

Jak uvedl pro Příbramský deník mluvčí Úřadu práce v Příbrami Jaroslav Minařík, lidem nad padesát let se shání práce hůře než těm mladším. Požadavky zaměstnavatele většinou nesplňují, například práce s počítačem, kterou ve svém dosavadním zaměstnání nepotřebovali, je po nich vyžadována.³⁸

Dlouhodobě evidovaní uchazeči

Trvale znepokojujícím jevem jsou uchazeči, kteří jsou evidováni jako uchazeči o zaměstnání déle než 12 měsíců. Na konci roku 2008 evidoval Úřad práce v Příbrami 995 dlouhodobě evidovaných a ti se podíleli na celkové nezaměstnanosti 25,6 %. Průměrná délka evidované nezaměstnanosti ve dnech k 31. 12. 2008 je 518 dnů.³⁹

³⁷MPSV - Zpráva o situaci na trhu práce za rok 2008 [online]. 2009 [cit. 2011-1-15]. Dostupný z WWW: <http://portal.mpsv.cz/sz/local/pb_info/statistiky/zstp_pb/pbokres1208_internet.pdf>, s. 19.

³⁸VOTRUBA, J. Lidé nad padesát let mají problém sehnat práci. *Příbramský deník* [online]. 16. 5. 2008 [cit. 2011-1-12]. Dostupný z WWW: <http://pribramsky.denik.cz/zpravy_region/lide-nad-padesat-let-maji-problem20080516.html>.

³⁹ÚŘAD PRÁCE V PŘÍBRAMI, ODDĚLENÍ TRHU PRÁCE. Zpráva o situaci na trhu práce za rok 2008. Příbram, 2009, s. 19-20.

„Tabulka 8: Délka evidence“⁴⁰

DÉLKA EVIDENCE NA ÚP	Absolutní počet	Procentní podíl
	2008	2008
menší 3 měsíce	1605	41,3
3 – 6 měsíců	735	18,9
6 – 9 měsíců	344	8,8
9 – 12 měsíců	208	5,4
Nad 12 měsíců	995	25,6
CELKEM	3887	100,0

(Upraveno vlastním zpracováním, 2010.)

U dlouhodobě nezaměstnaných se ve většině případů kumuluje několik handicapů, které vyplývají jednak z nižší úrovně pracovní motivace, ale v neposlední řadě z jejich osobní, kvalifikační, pracovní a sociální charakteristiky. Handicapované skupiny, jako jsou mladí lidé po absolvování školy, osoby se zdravotním postižením, ženy s malými dětmi a osoby s nízkou kvalifikací, jsou vytlačovány z trhu práce a úroveň nezaměstnanosti těchto skupin se ve srovnání s nezaměstnaností průměrné populace stále zvyšuje.⁴¹

Zdravotně postižení

Osobami se zdravotním postižením jsou fyzické osoby, které byly orgánem sociálního zabezpečení uznány plně invalidními nebo částečně invalidními a také ty osoby, které byly rozhodnutím úřadu práce uznány osobou zdravotně znevýhodněnou.

V evidenci Úřadu práce v Příbrami bylo k 31. 12. 2008 evidováno 608 uchazečů se zdravotním postižením, tj. 15,6 % z celkového počtu evidovaných uchazečů. Této skupině osob je vzhledem k podstatně obtížnější umístitelnosti na trhu práce věnována zvýšená pozornost. Velkým problémem jsou uchazeči, kterým byl v důsledku změn v důchodovém pojištění odejmut plný invalidní důchod. Tito lidé často najdou pracovní uplatnění jen krátkodobě a po určité době se do evidence vrátí, ať již z důvodu větší či menší ztráty pracovních návyků nebo z důvodu přetrvávajících zdravotních problémů.⁴²

⁴⁰MPSV - Zpráva o situaci na trhu práce za rok 2008 [online]. 2009 [cit. 2011-1-15]. Dostupný z WWW: <http://portal.mpsv.cz/sz/local/pb_info/statistiky/zstp_pb/pbokres1208_internet.pdf>, s. 19.

⁴¹KOTÝNKOVÁ, M., NĚMEC, O. *Lidské zdroje na trhu práce*. Havlíčkův Brod, 2003, s. 128.

⁴²ÚŘAD PRÁCE V PŘÍBRAMI, ODDĚLENÍ TRHU PRÁCE. *Zpráva o situaci na trhu práce za rok 2008*. Příbram, 2009, s. 31.

„U občanů se ZP předpokládají zaměstnavatelé nižší výkonnost a je jim také na překážku upravený pracovněprávní vztah i přesto, že podnikatel si pak může uplatnit daňové úlevy. V počtu evidovaných uchazečů se ZP nedocházelo v roce 2008 k razantnějším poklesům či nárůstům. Ty souvisely s celkovými počty uchazečů v jednotlivých měsících. Jejich počet byl poměrně stálý a pohyboval se v rozpětí od 608 (prosinec) do 568 (říjen) osob. V zimních měsících (především leden, únor, prosinec) byly počty osob se zdravotním omezením vyšší, ale také celkový počet uchazečů o zaměstnání v těchto obdobích byl výrazně vyšší než v ostatních měsících. Podíl uchazečů se ZP na celkové nezaměstnanosti k 31. 12. 2008 při počtu 608 osob činil 15,6 %.“⁴³

Jak uvádí ve své knize KOTÝNKOVÁ⁴⁴, zdravotní postižení je identifikováno jako jedna z nejvýznamnějších příčin chudoby a sociálního vyloučení, stejně jako je doloženo, že horší zdravotní stav mají lidé žijící v nižších sociálních vrstvách.

2.6.2 Aktivní politika zaměstnanosti

Podle § 104 odstavce 1 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, je aktivní politika zaměstnanosti souhrn opatření směřující k zajištění maximálně možné úrovně zaměstnanosti. Ustanovení § 107 odstavec 1 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ujasňuje způsob financování aktivní politiky zaměstnanosti. Aktivní politika zaměstnanosti je financována z prostředků státního rozpočtu.⁴⁵

Cílem aktivní politiky zaměstnanosti je vytvářet podmínky pro dosažení rovnováhy mezi nabídkou a poptávkou na trhu práce, zejména podporou vzniku nových a efektivních pracovních míst, společensky účelných pracovních míst, veřejně prospěšných prací a zajišťování rekvalifikace. Podporuje především vznik pracovních míst pro problémové skupiny nezaměstnaných a to zejména pro uchazeče se zdravotním postižením, pro dlouhodobě nezaměstnané, ženy s malými dětmi a pro uchazeče do 25 let věku a nad 50 let.

Společensky účelné pracovní místo (SÚPM) je nové pracovní místo, které zaměstnavatel obsazuje uchazeči o zaměstnání vedenými v evidenci úřadu práce,

⁴³ÚŘAD PRÁCE V PŘÍBRAMI, ODDĚLENÍ TRHU PRÁCE. *Zpráva o situaci na trhu práce za rok 2008*. Příbram, 2009, s. 36.

⁴⁴KOTÝNKOVÁ, M., NĚMEC, O. *Lidské zdroje na trhu práce*. Havlíčkův Brod, 2003, s. 62.

⁴⁵Česko. Zákon č. 435/2004 Sb. o zaměstnanosti. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2004, částka 143, s. 8298-8299.

kterým nelze jiným způsobem zajistit pracovní uplatnění. Úřad práce poskytuje příspěvek např. na zřízení pracovního místa nebo dotuje mzdové náklady na SÚPM, dále poskytuje příspěvky přímo uchazečům, a to v případě, kdy uchazeč zahájí samostatnou výdělečnou činnost jako OSVČ. V roce 2008 bylo zřízeno 151 nových pracovních míst, z toho bylo 22 míst pro občany se zdravotním postižením. Celkem bylo na SÚPM vydáno 3.353 tisíc Kč. 27 uchazečům, kteří začali samostatnou výdělečnou činnost, byla poskytnuta finanční pomoc formou dotace na dva roky v celkové částce 1.454 tisíc Kč.⁴⁶

Významnou součástí aktivní politiky zaměstnanosti je vytváření pracovních míst v rámci **veřejně prospěšných prací** (VPP). VPP jsou nové pracovní příležitosti, které vytváří obec nebo zaměstnavatel ke krátkodobému pracovnímu umístění uchazeče o zaměstnání. Tato místa jsou zřizována cíleně s přihlédnutím k potřebám regionu. V průběhu roku 2008 bylo vytvořeno v rámci VPP 165 pracovních míst a vydáno 10.173 tisíc Kč.⁴⁷

Chráněné dílny a chráněná pracoviště jsou pracoviště, v nichž pracuje alespoň 60 % občanů se zdravotním postižením. Na konci roku 2008 bylo v chráněných dílnách obsazeno občany se zdravotním postižením 82 pracovních míst a Úřad práce v Příbrami poskytoval dotace na provoz tří chráněných dílen. Celkem bylo na dotace chráněných dílen vydáno 1.860 tisíc Kč.⁴⁸

Jedním z neefektivnějších nástrojů, jimiž byla v roce 2008 realizovaná aktivní politika zaměstnanosti, je **rekvalifikace**. Rekvalifikací se rozumí získání nové kvalifikace a zvýšení, rozšíření nebo prohloubení dosavadní kvalifikace. Do rekvalifikačních kurzů bylo zařazeno 273 osob a celkové náklady dosáhly 2 005 183 Kč. Nejvíce osob (182) absolvovalo kurz „Obsluha PC“, 17 zájemců se zúčastnilo rekvalifikačního kurzu „Základy podnikání“ a 23 uchazečů absolvovalo kurz „Svářeč“.⁴⁹

⁴⁶ÚŘAD PRÁCE V PŘÍBRAMI, ODDĚLENÍ TRHU PRÁCE. *Zpráva o situaci na trhu práce za rok 2008*. Příbram, 2009, s. 28-29.

⁴⁷ÚŘAD PRÁCE V PŘÍBRAMI, ODDĚLENÍ TRHU PRÁCE. *Zpráva o situaci na trhu práce za rok 2008*. Příbram, 2009, s. 30.

⁴⁸MPSV - *Zpráva o situaci na trhu práce za rok 2008* [online]. 2009 [cit. 2011-1-20]. Dostupný z WWW: <http://portal.mpsv.cz/sz/local/pb_info/statistiky/zstp_pb/pbokres1208_internet.pdf>, s. 31.

⁴⁹ÚŘAD PRÁCE V PŘÍBRAMI, ODDĚLENÍ TRHU PRÁCE. *Zpráva o situaci na trhu práce za rok 2008*. Příbram, 2009, s. 35.

V roce 2008 bylo na aktivní politiku zaměstnanosti vydáno 19.171 tisíc Kč. Do celkových výdajů jsou kromě prostředků na nově vytvořená pracovní místa také zahrnuty finanční prostředky na rekvalifikaci a bilanční diagnostiku, na chráněné dílny a příspěvek na dopravu. Část z finančních prostředků byla uhrazena z projektů ESF.⁵⁰ Podrobný přehled je vyčíslen v tabulce č. 9.

„Tabulka 9: Čerpání finančních prostředků na APZ v roce 2008 (v Kč)“⁵¹

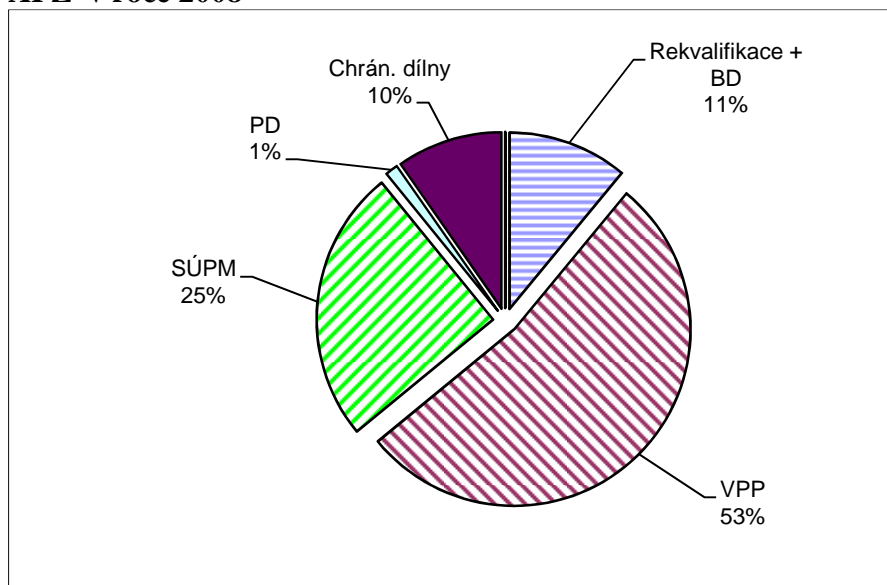
	I	II	III	IV	V	VI	CELKEM za 1. pol. 2008
Rekvalifikace + BD	28510	133800	242360	128487	242579	65900	841 636
VPP	192220	243289	287038	347898	565496	697574	2 333 515
VPP – ESF	0	0	0	219513	414453	440222	1 074 188
SÚPM	127707	147203	537638	319251	547997	612800	2 292 596
SÚPM – ESF	0	0	0	0	0	0	0
Chráněné dílny	360000	0	0	450000	0	0	810 000
Příspěvek na dopr.	6097	13455	0	32744	26271	0	78 567
CELKEM	714534	537747	1067036	1497893	1796796	1816496	7 430 502

	VII	VIII	IX	X	XI	XII	CELKEM za rok 2008
Rekvalifikace + BD	228610	87000	0	292193	152940	503464	2 105 843
VPP	695500	621912	502755	473972	428391	395027	5 451 072
VPP – ESF	468861	490157	661727	693575	681149	651879	4 721 536
SÚPM	547430	344741	406156	314125	506644	353206	4 764 898
SÚPM – ESF	0	0	0	0	0	41850	41 850
Chráněné dílny	525500	0	0	525500	0	0	1 860 000
Příspěvek na dopr.	28447	47324	19133	0	24675	27536	225 682
CELKEM	2493848	1591134	1589771	2298865	1793799	1972962	19 170 881

⁵⁰ÚŘAD PRÁCE V PŘÍBRAMI, ODDĚLENÍ TRHU PRÁCE. *Zpráva o situaci na trhu práce za rok 2008*. Příbram, 2009, s. 27.

⁵¹MPSV - *Zpráva o situaci na trhu práce za rok 2008* [online]. 2009 [cit. 2011-1-20]. Dostupný z WWW: <http://portal.mpsv.cz/sz/local/pb_info/statistiky/zstp_pb/pbokres1208_internet.pdf>, s. 27.

„Graf 2: Procentuální skladba realizovaných finančních prostředků podle nástrojů APZ v roce 2008“⁵²

Legenda: BD - bilanční diagnostika
PD - pracovní diagnostika
SÚPM - společensky účelná pracovní místa
VPP - veřejně prospěšné práce

2.6.3 Zhodnocení roku 2008⁵³

Míra registrované nezaměstnanosti se v roce 2008 pohybovala v příbramském regionu v rozmezí 5 % (květen, červen) až 6,3 % (prosinec). Situace v poklesech či nárůstech hodnot je podobná již několik let, kdy v zimních měsících dosahuje ročního maxima, zatímco v souvislosti s obnovením sezónních prací dochází od března k postupnému snižování nezaměstnanosti. V květnu a červnu byly její hodnoty nejpříznivější. Pozitivní vliv na stabilizaci hladiny nezaměstnanosti v okrese měla jednak realizace aktivní politiky zaměstnanosti ze strany Úřadu práce v Příbrami, ale významným faktorem, který se podílel na poměrně nízkém stavu nezaměstnanosti v průběhu roku, byl celkový hospodářský růst v České republice.

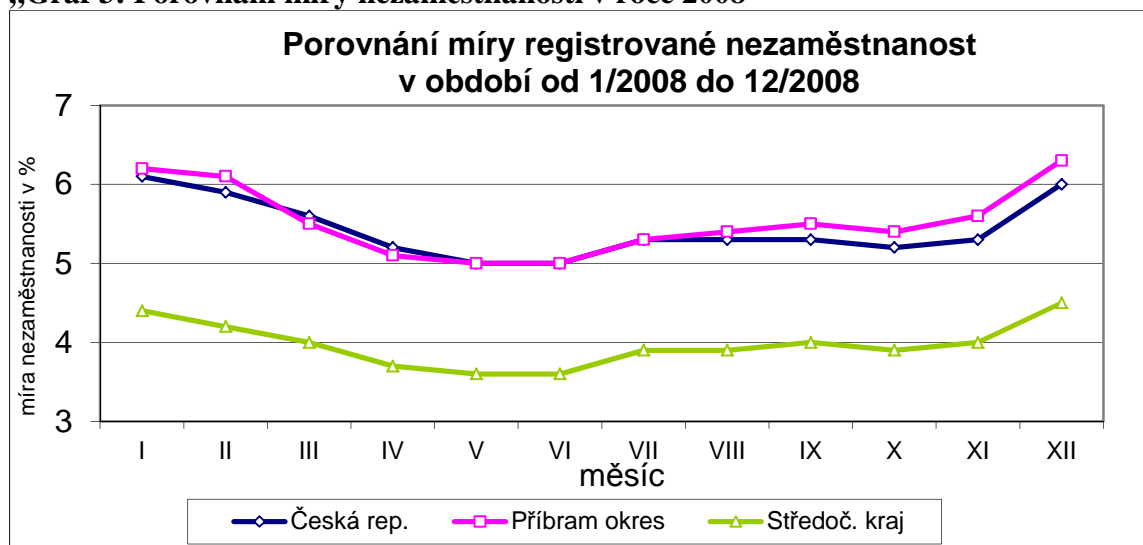
V roce 2008 zaevidoval Úřad práce v Příbrami 6 804 nových uchazečů o zaměstnání, umístěno v průběhu roku bylo 4 762 osob a 1 787 jich bylo vyřazeno z dalších důvodů. Celkem tedy evidenci opustilo 6 549 osob. V průběhu roku nabízel úřad práce průměrně 1 292 pracovních míst, na jedno volné pracovní místo tak připadlo

⁵²MPSV - Zpráva o situaci na trhu práce za rok 2008 [online]. 2009 [cit. 2011-1-20]. Dostupný z WWW: <http://portal.mpsv.cz/sz/local/pb_info/statistiky/zstp_pb/pbokres1208_internet.pdf>, s. 28.

⁵³MPSV - Zpráva o situaci na trhu práce za rok 2008 [online]. 2009 [cit. 2011-1-22]. Dostupný z WWW: <http://portal.mpsv.cz/sz/local/pb_info/statistiky/zstp_pb/pbokres1208_internet.pdf>, s. 38-39.

2,7 uchazečů. Mezi 77 úřady práce se Příbram zařadila na 36. místo a její míra nezaměstnanosti byla o 0,3 procentního bodu vyšší než celorepublikový průměr.

„Graf 3: Porovnání míry nezaměstnanosti v roce 2008“⁵⁴

Nejvíce uchazečů bylo na konci roku ve věkových kategoriích 50-54 let a 55-59 let, podíl žen na celkové nezaměstnanosti činil 47 %. Pro 608 osob se zdravotním postižením bylo k dispozici pouze 20 volných pracovních míst. Podíl dlouhodobě evidovaných uchazečů (nad 12 měsíců) byl 26,5 % a výše průměrného měsíčního nároku na podporu v nezaměstnanosti činila 5.485 Kč (u žen 4.711 Kč).

Aktivní politika zaměstnanosti podněcuje zaměstnavatele k zaměstnávání dlouhodobě evidovaných uchazečů, osob se zdravotním postižením a absolventů škol. V průběhu roku 2008 bylo celkem na aktivní politiku zaměstnanosti a pasivní politiku zaměstnanosti (PPZ) vyčerpáno 100.030 tisíc Kč. Podíl finančních prostředků vydaných na APZ činí 14,4 %, podíl vynaložených prostředků na PPZ 85,6 %.

⁵⁴MPSV - Zpráva o situaci na trhu práce za rok 2008 [online]. 2009 [cit. 2011-1-22]. Dostupný z WWW: <http://portal.mpsv.cz/sz/local/pb_info/statistiky/zstp_pb/pbokres1208_internet.pdf>, s. 38.

3 Vývoj nezaměstnanosti v roce 2009 v regionu Příbram

3.1 Stručná problematika vzniku a dopadu hospodářské recese

V polovině roku 2007 propukla velká finanční a posléze hospodářská krize, kterou spustil pád hypotečního trhu v USA, kde se různé hypoteční banky předháněly v poskytnutí špatně zajištěných úvěrů spolu s falšováním svých hospodářských výsledků. Problémy amerického hypotečního trhu se během několika měsíců přelily do amerického finančního trhu, aby vzápětí zaplavily celý svět. Vláda Spojených států schválila plán, jak oživit ekonomiku, ale pozadu nezůstávají jak jednotlivé země Evropské unie, tak Evropská unie samotná.

Jak udává zpráva Ministerstva financí ČR⁵⁵, Evropská komise připravila a v září 2009 zveřejnila balíček celkem pěti legislativních návrhů na změnu dohledového uspořádání nad finančním trhem v EU (**tzv. dohledový balíček**). Na základě těchto návrhů má být vytvořena dvoupilířová struktura:

- **Evropská rada pro systémová rizika** (European systemic risk board, **ESRB**), která bude dohlížet a vyhodnocovat rizika ohrožující finanční stabilitu v EU a v případě potřeby vydávat varování a doporučení.
- **Evropský systém orgánů dohledu** (European system of financial supervisors, **ESFS**), který bude tvořen národními orgány dohledu a třemi novými evropskými orgány vzniklými transformací dosavadních evropských dohledových výborů.

V ESRB budou zasedat především guvernéři centrálních bank, kteří budou zkoumat finanční a makroekonomická rizika v jednotlivých členských státech EU. Pokud bude mít některá země problémy, varují nejen jejich představitele, ale i celou Evropskou unii. Ta se potom může odhodlat konkrétnímu členskému státu pomoci a zabránit rozšíření krize i do okolních zemí

Krize postihla Česko jako otevřenou ekonomiku především poklesem jejího výkonu a zvýšením nezaměstnanosti.

⁵⁵MFCR - Dohled nad finančním trhem [online]. 2009 [cit. 2010-12-4]. Dostupný z WWW: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/ft_fsd_agendy.html>.

Před úderem recese se růst české ekonomiky pohyboval kolem 6%. Nezaměstnanost naopak nedosahovala ani 6%, tedy ideální kombinace. Hospodářský růst během let 2006 - 2007 byl ovlivněn unikátní kombinací různých faktorů:

- příliv zahraničních investic;
- vysoká poptávka po exportech;
- deficitní růst státních výdajů;
- rekordní nárůst zadlužení domácností, zejména hypoték;
- příznivá demografie – efekt „Husákových dětí“.

Tabulka č. 10 ukazuje výhled zpracovaný českým ministerstvem financí a byla součástí analýzy konvergenčního programu zpracovaného pro potřeby Evropské unie. Jedná se tedy o oficiální údaje, které byly publikovány v listopadu 2008, byly tudíž pořízeny ještě v „předkrizové“ době.⁵⁶

„Tabulka 10: Makroekonomické předpoklady projekcí“⁵⁷

v % HDP	Rok 2007	Rok 2010	Rok 2020	Rok 2030	Rok 2040	Rok 2050	Rok 2060
Růst produktivity práce	4,1	3,0	2,9	1,8	1,7	1,7	1,7
Reálný růst HDP	5,2	3,0	2,5	1,4	0,9	0,7	1,1
Míra participace mužů (ve věku 15 - 64)	78,3	80,7	81,0	78,8	78,5	79,0	78,9
Míra participace žen (ve věku 15 - 64)	61,6	66,1	66,7	66,0	66,0	67,8	68,1
Celková míra participace (ve věku 15 - 64)	70,0	73,5	73,9	72,5	72,3	73,5	73,5
Míra nezaměstnanosti	5,4	4,5	4,5	4,5	4,5	4,5	4,5
Podíl populace starší 65 let na celkové populaci	14,6	17,9	20,2	22,9	26,3	30,9	33,4

Z tabulky je patrné, že výhled vývoje ani zdaleka neodpovídá skutečnosti. Očekávaná nezaměstnanost ve výši 4,5 % je v dlouhém období nepravděpodobná.

Dle KOHOUTA⁵⁸ se po recesi některé z těchto příznivých faktorů mohou vrátit, ale ne všechny a ne úplně. Nikdy se již nezopakuje legendární expanze hypoték průměrným ročním tempem 33% během období 2002 - 2008. Ani příznivá demografická situace se už opakovat nebude. V delším horizontu půjde naopak o zátěž pro českou ekonomiku, jak „Husákovy děti“ budou postupně stárnout.

⁵⁶KOHOUT, P. *Finance po krizi*. Praha, 2009, s. 202-203.

⁵⁷MFCR - *Udržitelnost veřejných financí* [online]. 2010 [cit. 2010-10-17]. Dostupný z WWW: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/konvergen_programy_53213.html#11>.

⁵⁸KOHOUT, P. *Finance po krizi*. Praha, 2009, s. 203.

3.2 Rostoucí nezaměstnanost jako sociální problém

„Nezaměstnanost a zvláště masová nezaměstnanost není jen ekonomickým problémem. Nejde jen o „nerovnováhu na trhu práce“, ale jde i o její důsledky pro život jedince i společnosti a o mechanismy, kterými společnost těmto důsledkům čelí. Problémy, které jsou s nezaměstnaností spojeny, nespočívají jen ve snížené efektivitě ekonomického systému a v mrhání lidskými zdroji, v rostoucích deficitech státních rozpočtů a v měnové nestabilitě, s nimiž je spojována. Jde také o rostoucí sociální napětí a sociální krize, které ji doprovázejí a projevují se jako zhoršení veřejného zdraví, nárůst chudoby, krize komunitního a rodinného života, růst kriminality a dalších sociálně patologických jevů.“⁵⁹

Podle JANKOVSKÉ⁶⁰ v době, kdy rapidně stoupla nezaměstnanost v příbramském regionu v důsledku hospodářské krize, policie evidovala zvýšený počet případů domácího násilí. Policejní mluvčí příbramské policie Lenka Pavlová uvádí v článku pro Příbramský deník, že na zvýšeném počtu může mít svůj podíl například krize a s tím spojená nezaměstnanost, zoufalství a beznaděj. Zejména ženy nyní využívají možnost vykázat násilníka z bytu nebo domu a přestávají se bát.

Jak uvádí BROŽOVÁ⁶¹, v důsledku nezaměstnanosti však neztrácí jen nezaměstnaný, ale také celá společnost. Registrujeme tedy ztráty jak individuální, tak společenské, přičemž obojí spolu úzce souvisí. Nejzávažnější společenskou ztrátou je jednak ztráta makroekonomického produktu, nevyužité ekonomické zdroje, ale v neposlední řadě i ztráty na daních.

Dlouhodobá nezaměstnanost je navíc i psychologickým, sociálním a kulturním problémem. Ztráta příjmu ze zaměstnání většinou uvrhne jak nezaměstnaného, tak i členy jeho rodiny, pokud jsou na tomto příjmu závislí, do stavu chudoby. Stejně důležité ovšem je, že se ztrátou zaměstnání se lidem často hroutí i jejich sebevědomí a spolu s tím i jejich systém sociálních a rodinných vztahů. Je zde tudíž řada důvodů, proč se společnost snaží mnoha způsoby čelit problému nezaměstnanosti a jejím důsledkům. Již ve 30. letech 20. století se ve veřejném mínění etablovalo přesvědčení, že totiž nezaměstnanost není primárně výsledkem individuální lenosti, nepředvídavosti

⁵⁹MAREŠ, P. *Nezaměstnanost jako sociální problém*. Praha, 2002, s. 12-13.

⁶⁰JANKOVSKÁ, M. Na Příbramsku narůstají počty případů domácího násilí. *Příbramský deník* [online]. 12. 5. 2009 [cit. 2010-12-16]. Dostupný z WWW: <http://pribramsky.denik.cz/zpravy_region/nasili20090511.html>.

⁶¹BROŽOVÁ, D. *Společenské souvislosti trhu práce*. Praha, 2003, s. 99-103.

nebo morální netečnosti nezaměstnaných, ale výsledkem mocných sil vymykajících se jejich kontrole. Neboť špatná distribuce bohatství, obchodní politika, krátkozraké investice, spekulace, neschopná vláda jsou i dnes příčinami nezaměstnanosti spíše než osobní nedostatečnost nezaměstnaných. Nezaměstnanými se v dnešní době stává příliš mnoho osob na to, aby tento jev mohl být chápán jako jejich osobní věc.⁶²

3.3 Nezaměstnanost v příbramském regionu v roce 2009

Rok 2009 byl v návaznosti na konec roku 2008 charakteristický dalším poklesem počtu volných pracovních míst. V tomto roce klesl na 378 míst, což bylo o 914 méně než v roce 2008. Zatímco začátkem roku 2009 byl počet nabízených pracovních míst 550, tak s dalšími krizovými měsíci se počet volných pracovních míst dále snižoval, až v prosinci dosáhl počtu 201. Za období celého roku 2009 bylo nahlášeno zaměstnavateli z regionu Příbram na příbramský úřad práce 1 451 volných pracovních míst, což bylo o 934 méně než za stejné období roku 2008.⁶³

„Tabulka 11: Měsíční počty volných míst v roce 2009 a počty uchazečů na jedno místo“⁶⁴

Rok 2009	Leden	únor	březen	duben	květen	Červen
Počet volných míst	550	466	424	480	423	390
Počet uchazečů na 1 místo	8,1	10,0	11,2	10,1	11,5	12,5

Rok 2009	Červenec	srpen	září	říjen	listopad	Prosinec
Počet volných míst	368	319	334	340	245	201
Počet uchazečů na 1 místo	13,8	16,1	15,5	15,4	22,4	30,2

V další tabulce je vidět struktura volných pracovních míst dle vzdělání v roce 2009. Z této tabulky je vidět, že nejvíce nabízených míst bylo pro zájemce se vzděláním vyučen, kterých bylo 144 a nejméně pro uchazeče, kteří neměli žádné vzdělání.

⁶²MAREŠ, P. *Nezaměstnanost jako sociální problém*. Praha, 2002, s. 13-14.

⁶³ÚŘAD PRÁCE V PŘÍBRAMI, ODDĚLENÍ TRHU PRÁCE. *Analýza trhu práce v okrese za rok 2009*. Příbram, 2010, s. 7.

⁶⁴ÚŘAD PRÁCE V PŘÍBRAMI, ODDĚLENÍ TRHU PRÁCE. *Analýza trhu práce v okrese za rok 2009*. Příbram, 2010, s. 7.

„Tabulka 12: Struktura volných míst podle vzdělání v roce 2009⁶⁵

Kvalifikace	bez vzděl.	zákl. vzděl.	vyu- čen	SO	ÚS	ÚSV	ÚSO	vyšší	VŠ	Celkem
K 30. 6. 2009	0	92	144	8	2	21	62	4	47	390
K 31. 12. 2009	0	14	47	0	4	36	50	2	38	201

(Upraveno vlastním zpracováním, 2010.)

3.3.1 Struktura nezaměstnanosti podle kategorií

Ženy a muži

V průběhu celého roku 2009 převažovali v evidenci úřadu práce oproti roku 2008 muži. Hlavním důvodem bylo to, že v tomto období se registrovalo mnoho mužů z oborů, které byly v důsledku globální hospodářské krize ohroženy poklesem poptávky. K 31. 12. 2009 bylo v řadách nezaměstnaných 2 683 žen (44,2%) a 3 391 mužů (55,8%), což činí u žen o 857 více a u mužů o 1 330 více než v roce 2008.

„Tabulka 13: Porovnání struktury nezaměstnanosti dle pohlaví uchazeče“⁶⁶

Rok 2009	leden	únor	březen	duben	květen	červen
Celkem	4428	4637	4748	4868	4881	4891
Ženy	2017	2089	2149	2247	2318	2336
Muži	2411	2548	2599	2621	2563	2555

Rok 2009	červenec	srpen	září	říjen	listopad	prosinec
Celkem	5067	5146	5175	5228	5478	6074
Ženy	2446	2518	2507	2541	2548	2683
Muži	2621	2628	2668	2687	2930	3391

(Upraveno vlastním zpracováním, 2010.)

⁶⁵ÚŘAD PRÁCE V PŘÍBRAMI, ODDĚLENÍ TRHU PRÁCE. *Analýza trhu práce v okrese za rok 2009*. Příbram, 2010, s. 7.

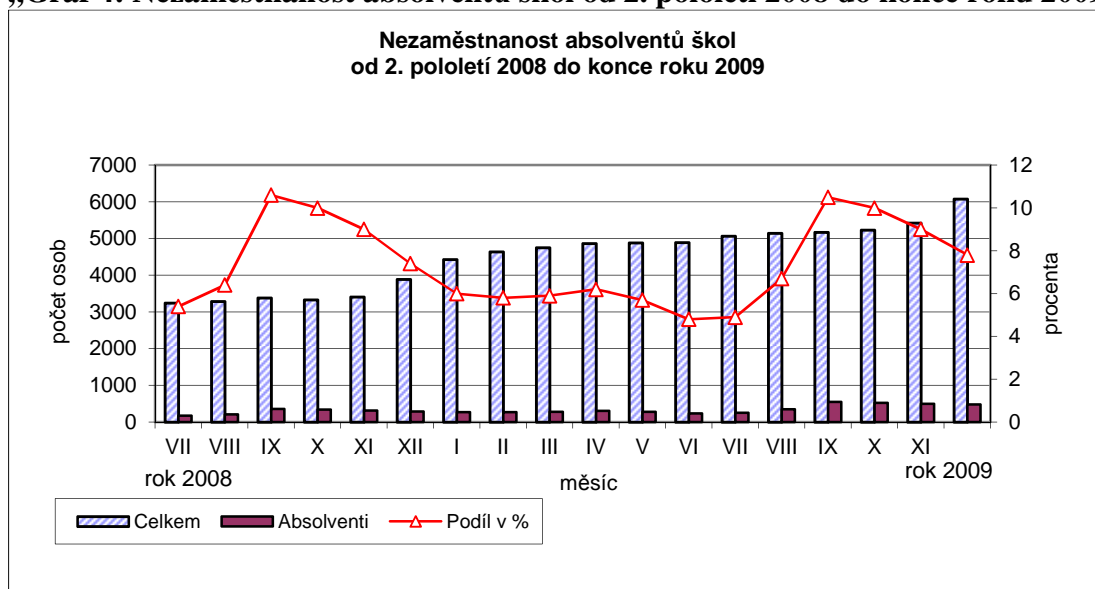
⁶⁶MPSV - *Zpráva o situaci na trhu práce za rok 2008* [online]. 2009 [cit. 2011-1-22]. Dostupný z WWW: <http://portal.mpsv.cz/sz/local/pb_info/statistiky/zstp_pb/pbokres1208_internet.pdf>, s. 17.

Mladiství a absolventi škol

V roce 2009 stavy uchazečů z řad absolventů oproti evidenčním stavům z roku 2008 výrazně stouply díky vyššímu celkovému počtu uchazečů i vyšší nezaměstnanosti. K 31. 12. 2009 registrovaly na Úřadu práce v Příbrami 475 absolventů všech typů škol a mladistvých bez kvalifikace, tzn., že na celkové nezaměstnanosti se podíleli 7,8 %. Absolutně je to tedy o 188 osob více, než tomu bylo v roce 2008.⁶⁷

Jelikož stavy uchazečů kulminují nejvíce v září daného roku, je pro srovnání v dalším grafu znázorněna nezaměstnanost absolventů škol od 1. 7. 2008 do 31. 12. 2009.

„Graf 4: Nezaměstnanost absolventů škol od 2. pololetí 2008 do konce roku 2009“⁶⁸

Vzdělanostní struktura

Oproti roku 2008 nejvíce vzrostl počet uchazečů v oblasti provozních pracovníků ve službách a obchodě (o 361) a u řemeslníků a výrobců, zpracovatelů a opravářů (o 518). Viz následující tabulka.

⁶⁷ÚŘAD PRÁCE V PŘÍBRAMI, ODDĚLENÍ TRHU PRÁCE. *Analýza trhu práce v okrese za rok 2009*. Příbram, 2010, s. 10.

⁶⁸ÚŘAD PRÁCE V PŘÍBRAMI, ODDĚLENÍ TRHU PRÁCE. *Analýza trhu práce v okrese za rok 2009*. Příbram, 2010, s. 11.

„Tabulka 14: Porovnání nabídky a poptávky na trhu práce podle klasifikace zaměstnání k 31. 12. 2009“⁶⁹

KZAM	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Celkem
Evidovaní uchazeči	70	215	547	672	1044	96	1204	787	1182	5817
Volná prac. Místa	7	36	55	28	14	3	43	8	7	201

Pozn.: U 257 uchazečů nebyla KZAM uvedena.

KZAM: 1. Zákodárci, vedoucí a řídící pracovníci, 2. Vědečtí a odborně duševní pracovníci, 3. Techničtí, zdravotničtí, pedagog. pracovníci, 4. Nižší administrativní pracovníci, 5. Provozní pracovníci ve službách a v obchodě, 6. Kvalifikovaní dělníci v zemědělství, lesnictví, 7. Řemeslníci a výrobci, zpracovatelé, opraváři, 8. Obsluha strojů a zařízení, 9. Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci.

Jak napsala JANKOVSKÁ⁷⁰ z Příbramského deníku, k 31. 10. 2009 byla poptávka zaměstnavatelů především po kuchařích, pokrývačích, strojnících, zámečnických nebo traktoristech, ale živitelé rodin by se museli spokojit s deseti až dvanáctitisícovým platem. Míst je opravdu málo, úřad práce jich nabízí jen asi 300 a hledají se převážně lékaři a vyučení lidé. Stále se projevuje hospodářská krize.

Věková struktura

V této struktuře jsou nejpočetněji v roce 2009 zastoupeny kategorie 20-24 let a 30-34 let. Na rozdíl od roku 2008 došlo ke změně ve věkové struktuře nezaměstnaných, kdy v tomto roce byla nejpočetnější kategorie 50-54 let, zatímco v roce 2009 kategorie 20-24 let. Z toho vyplývá, že zaměstnavatelé v období hospodářské recese neměli zájem přijímat mladé uchazeče o zaměstnání bez předchozí praxe.

⁶⁹ÚŘAD PRÁCE V PŘÍBRAMI, ODDĚLENÍ TRHU PRÁCE. *Analýza trhu práce v okrese za rok 2009*. Příbram, 2010, s. 8.

⁷⁰JANKOVSKÁ, M. Na Příbramsku má šanci řemeslník nebo lékař. *Příbramský deník* [online]. 4. 11. 2009 [cit. 2011-1-12]. Dostupný z WWW: <http://pribramsky.denik.cz/zpravy_region/pracak20091103.html>.

„Tabulka 15: Věková struktura uchazečů o zaměstnání v roce 2009“⁷¹

VĚKOVÁ STRUKTURA	Absolutní počet		Procentní podíl	
	2008	2009	2008	2009
do 19 let	186	267	4,8	4,4
20 – 24 let	491	833	12,6	13,7
25 – 29 let	416	685	10,7	11,3
30 – 34 let	453	772	11,7	12,7
35 – 39 let	379	657	9,7	10,8
40 – 44 let	386	594	9,9	9,8
45 – 49 let	377	567	9,7	9,3
50 – 54 let	535	767	13,8	12,6
55 – 59 let	521	733	13,4	12,1
nad 60 let	143	199	3,7	3,3
CELKEM	3887	6074	100,0	100,0

(Upraveno vlastním zpracováním, 2010.)

Absolventi patří k nejohroženějším skupinám na trhu práce. Jak píše KOTEK⁷², situace absolventů škol na trhu práce se dál zhoršuje. Obvykle počet nezaměstnaných absolventů v jarních a letních měsících klesá, jelikož se jim podaří najít uplatnění při sezónních pracích, což ovšem nyní neplatí.

„Kvůli současné hospodářské krizi budeme otázku brigádníků řešit až těsně před začátkem letních prázdnin. Uvidíme, jaká bude aktuální situace. Samozřejmě mají u nás přednost rodinní příslušníci, sdělil Deníku Jan Triner z personálního oddělení Ravaku.“⁷³

⁷¹MPSV - Zpráva o situaci na trhu práce za rok 2008 [online]. 2009 [cit. 2011-1-15]. Dostupný z WWW: <http://portal.mpsv.cz/sz/local/pb_info/statistiky/zstp_pb/pbokres1208_internet.pdf>, s. 19.

⁷²KOTEK, P. Situace absolventů škol na trhu práce se navzdory oživení dál zhoršuje. *Novinky. cz* [online]. 27. 10. 2010 [cit. 2010-11-1]. Dostupný z WWW: <<http://www.novinky.cz/kariera/215016-situace-absolventu-skol-na-trhu-prace-se-navzdory-oziveni-dal-zhorsuje.html>>.

⁷³SEIFERT, Z. O brigádníky příbramské firmy zatím nestojí. *Příbramský deník* [online]. 15. 4. 2009 [cit. 2010-12-3]. Dostupný z WWW: <http://pribramsky.denik.cz/zpravy_region/brigadnici20090415.html>.

Dlouhodobě evidovaní uchazeči

K 31. 12. 2009 evidoval Úřad práce v Příbrami celkem 6 074 uchazečů o zaměstnání, z toho dlouhodobě nezaměstnaní se podíleli na celkovém počtu 22,1 %, což bylo 1 341 osob. Oproti minulému roku se počet dlouhodobě nezaměstnaných zvýšil o 346 osob, viz tabulka níže.

„Tabulka 16: Délka evidence v roce 2009“⁷⁴

Délka evidence	počet uchazečů	procentní podíl
do 3 měsíců	2247	37,0
3 – 6 měsíců	1245	20,5
6 – 9 měsíců	721	11,9
9 – 12 měsíců	520	8,5
nad 12 měsíců	1341	22,1
Celkem	6074	100,0

Zdravotně postižení

V počtu evidovaných uchazečů se zdravotním postižením nedocházelo v roce 2009 k razantnějším poklesům, či nárůstům. Jejich počet byl poměrně stálý a pohyboval se v rozpětí od 617 (květen) až do 699 (prosinec) osob. Větší nárůst byl zaznamenán v samotném konci roku, kdy došlo k výraznějšímu celkovému zvýšení nezaměstnanosti. Podíl uchazečů se zdravotním postižením na celkové nezaměstnanosti činil 11,5 %, což byl výrazný meziroční pokles o 4,1 %. Při velkém nárůstu nezaměstnanosti (o 2 187 osob v roce 2009) v důsledku probíhající hospodářské recese se stavy osob se zdravotním postižením zvýšily oproti roku 2008 mírněji. V absolutním počtu došlo meziročně k nárůstu o 91 osob.⁷⁵

3.3.2 Aktivní politika zaměstnanosti

Základem pro realizaci aktivní politiky zaměstnanosti pro rok 2009 se staly „Programy realizace APZ na rok 2009“, které byly zpracovány na základě specifik

⁷⁴ÚŘAD PRÁCE V PŘÍBRAMI, ODDĚLENÍ TRHU PRÁCE. *Analýza trhu práce v okrese za rok 2009*. Příbram, 2010, s. 12.

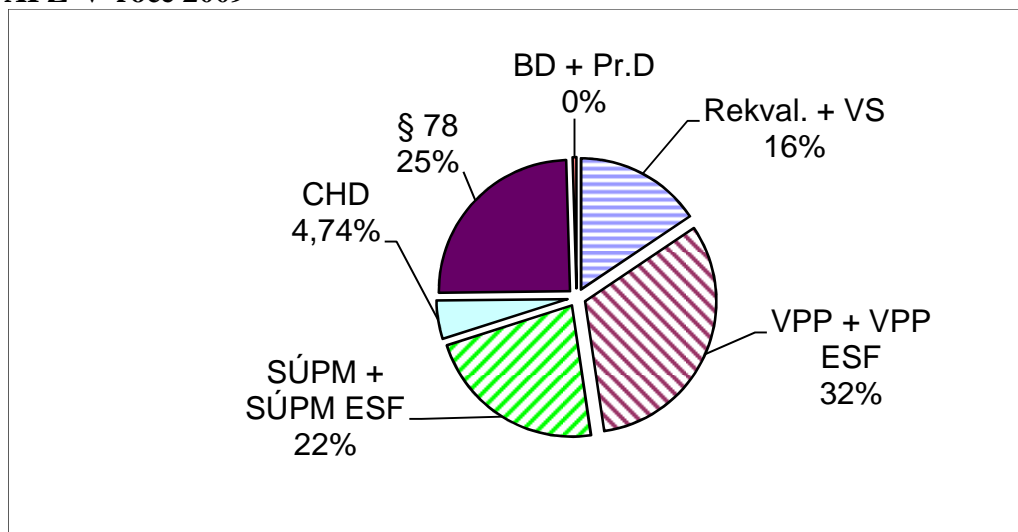
⁷⁵ÚŘAD PRÁCE V PŘÍBRAMI, ODDĚLENÍ TRHU PRÁCE. *Analýza trhu práce v okrese za rok 2009*. Příbram, 2010, s. 11.

vyplývající z regionálního trhu práce. MPSV pro rok 2009 stanovilo, aby nástroji a opatřením APZ úřady práce podporovaly zejména následující skupiny nezaměstnaných:

- mladí do 20 let
- starší 50 let
- ženy
- dlouhodobě nezaměstnané
- fyzické osoby pečující o dítě do 15 let věku
- osoby dotčené současnou hospodářskou recesí.

Prostředky, které poskytlo MPSV úřadu práce, pocházely jak ze státních finančních aktiv, tak i z prostředků ESF, jak je procentuálně vyjádřeno v níže uvedeném grafu.

„Graf 5: Procentuální skladba realizovaných finančních prostředků podle nástrojů APZ v roce 2009“⁷⁶

Legenda: BD - bilanční diagnostika
 Pr.D - pracovní diagnostika
 CHD - chráněné dílny
 VS - projekt „Vzdělávejte se“
 SÚPM - společensky účelná pracovní místa
 VPP - veřejně prospěšné práce
 ESF - Evropský sociální fond
 § 78 - pracoviště minimálně s 50 % OZP

⁷⁶ÚŘAD PRÁCE V PŘÍBRAMI, ODDĚLENÍ TRHU PRÁCE. *Analýza trhu práce v okrese za rok 2009.* Příbram, 2010, s. 20.

Během roku 2009 bylo zřízeno u zaměstnavatelů v rámci **společensky účelných pracovních míst** celkem 250 nových pracovních míst, oproti roku 2008 je to navýšení o 99 míst. Na tato místa byli v průběhu roku umístěni uchazeči o zaměstnání většinou z řad středoškoláků a vyučených, viz tabulka č. 17.

„Tabulka 17: SÚPM podle dosaženého vzdělání⁷⁷

Nejvyšší dosažené vzdělání	Celkem okres Příbram	
	rok 2008	rok 2009
Základní	20	30
Vyučení	71	113
ÚSO, ÚSV	57	100
VŠ	3	7
Celkem	151	250

(Upraveno vlastním zpracováním, 2010.)

Celkem bylo v roce 2009 zřízeno v rámci **veřejně prospěšných prací** 241 nových pracovních míst a vydáno 15.579,8 tisíc Kč, ze státních finančních prostředků bylo uhrazeno 3.077,6 tisíc Kč a z ESF 12.502,2 tisíc Kč.

V následující tabulce je znázorněná vzdělanostní struktura osob, které byly zařazeny do nových pracovních míst v rámci VPP.

„Tabulka 18: Vzdělanostní struktura pracovníků VPP v okrese a porovnání s rokem 2008“⁷⁸

Vzdělání	Rok 2008	Rok 2009
Základní	65	87
Vyučen	86	117
Středoškolské	14	37
Celkem	165	241

(Upraveno vlastním zpracováním, 2010.)

Vzhledem k obtížnější umístitelnosti občanů se zdravotním postižením, která je navíc umocněna probíhající hospodářskou krizí, se Úřad práce v Příbrami snažil udržet místa v **chráněných dílnách**. To se mu podařilo, oproti roku 2008 došlo k navýšení o 76 osob a úřad práce poskytoval dotace na provoz šesti chráněných dílen, což bylo o 3

⁷⁷ÚŘAD PRÁCE V PŘÍBRAMI, ODDĚLENÍ TRHU PRÁCE. *Analýza trhu práce v okrese za rok 2009*. Příbram, 2010, s. 22.

⁷⁸ÚŘAD PRÁCE V PŘÍBRAMI, ODDĚLENÍ TRHU PRÁCE. *Analýza trhu práce v okrese za rok 2009*. Příbram, 2010, s. 24.

dílny více než v předchozím roce. Celkem bylo v roce 2009 na dotace chráněných dílen vydáno 2.264 tisíc Kč.⁷⁹

Rekvalifikace se v roce 2009 výrazně snížily a to v důsledku zahájení výběrových řízení, které byly časově a obsahově velmi náročné. Do rekvalifikačních kurzů bylo zařazeno 181 osob. V porovnání s rokem 2008 to byl pokles o 92 osob.⁸⁰

Jak uvedla pro Příbramský deník poradkyně pro změnu a volbu povolání na Úřadu práce v Příbrami Jitka Machková, v oblasti rekvalifikace byl největší zájem o kurz obsluhy počítače. Na druhém místě se umístil svářečský kurz následovaný zájmem o základy podnikání a o získání řidičského průkazu skupiny C.⁸¹

V roce 2009 bylo na aktivní politiku zaměstnanosti vydáno 36.559 tisíc Kč. Do celkových výdajů byly kromě prostředků na nově vytvořená pracovní místa také zahrnuty finanční prostředky na bilanční diagnostiku, na chráněné dílny a na dopravu.⁸²

„Tabulka 19: Výdaje na nástroje APZ včetně ESF“⁸³

Nástroj APZ	VÝDAJE (KČ)	%
Rekval. + bilanční diagnostika	7.796 383	21,3
Veřejně prospěšná prac. místa	15.579 836	42,6
Spol. účelná pracovní místa	10.880 565	29,8
Chr. dílny a přísp. na dopravu	2.302 193	6,3
CELKEM	36.558 977	100,0

⁷⁹ÚŘAD PRÁCE V PŘÍBRAMI, ODDĚLENÍ TRHU PRÁCE. *Analýza trhu práce v okrese za rok 2009*. Příbram, 2010, s. 11.

⁸⁰ÚŘAD PRÁCE V PŘÍBRAMI, ODDĚLENÍ TRHU PRÁCE. *Analýza trhu práce v okrese za rok 2009*. Příbram, 2010, s. 25.

⁸¹JANKOVSKÁ, M. O práci přišly na Příbramsku v letošním roce už stovky lidí. *Příbramský deník* [online]. 11. 2. 2009, [cit. 2010-12-3]. Dostupný z WWW: <http://pribramsky.denik.cz/zpravy_region/pracak20090210.html>.

⁸²ÚŘAD PRÁCE V PŘÍBRAMI, ODDĚLENÍ TRHU PRÁCE. *Analýza trhu práce v okrese za rok 2009*. Příbram, 2010, s. 19.

⁸³ÚŘAD PRÁCE V PŘÍBRAMI, ODDĚLENÍ TRHU PRÁCE. *Analýza trhu práce v okrese za rok 2009*. Příbram, 2010, s. 25.

3.3.3 Podpora v nezaměstnanosti

Mezi pasivní politiku zaměstnanosti patří zejména hmotné zabezpečení uchazečů o zaměstnání, tzn. podpora v nezaměstnanosti, jejímž cílem je zmírňovat důsledky nezaměstnanosti.

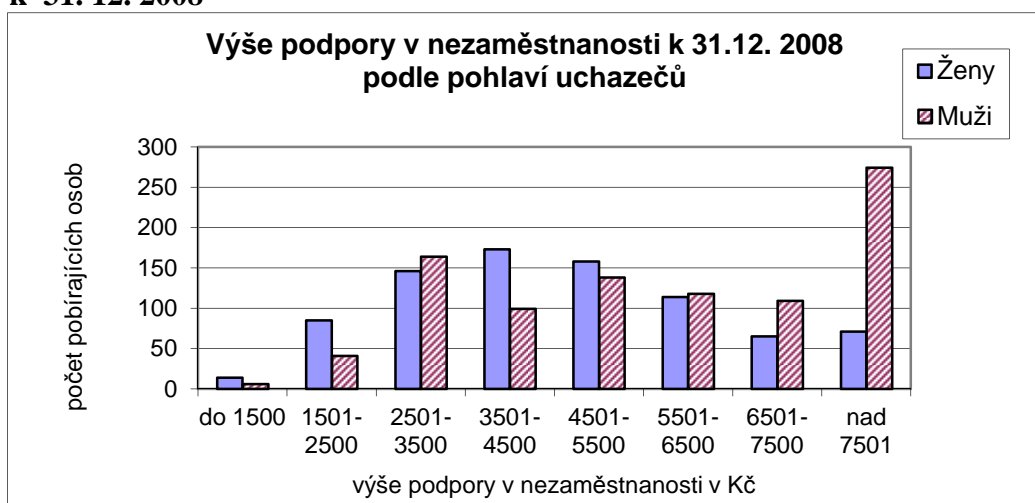
Podpora v nezaměstnanosti náleží uchazeči o zaměstnání, který získal v rozhodném období tří let zaměstnáním nebo jinou výdělečnou činností dobu důchodového pojištění v délce alespoň 12 měsíců. Další podmínky k získání podpory v nezaměstnanosti uvádí § 39 zákona 435/2004 Sb., o zaměstnanosti.⁸⁴

Od ledna 2009 došlo k výrazným změnám pro výplatu podpory v nezaměstnanosti. Nejdůležitější změnou je snížení doby o jeden měsíc u všech věkových kategorií. U občanů mladších 50 let činí 5 měsíců, pro občany ve věku mezi 50 až 55 lety činí 8 měsíců a 11 měsíců pobírají podporu v nezaměstnanosti občané starší 55 let. Výše podpory po dobu prvních dvou měsíců činí 65 %, 50 % po dobu dalších dvou měsíců a 45 % po zbývající dobu. V Česku byla v roce 2009 maximální výše podpory v nezaměstnanosti 13.307 Kč, což je 56,5 % z průměrné mzdy za rok 2008, která byla 23.542 Kč.

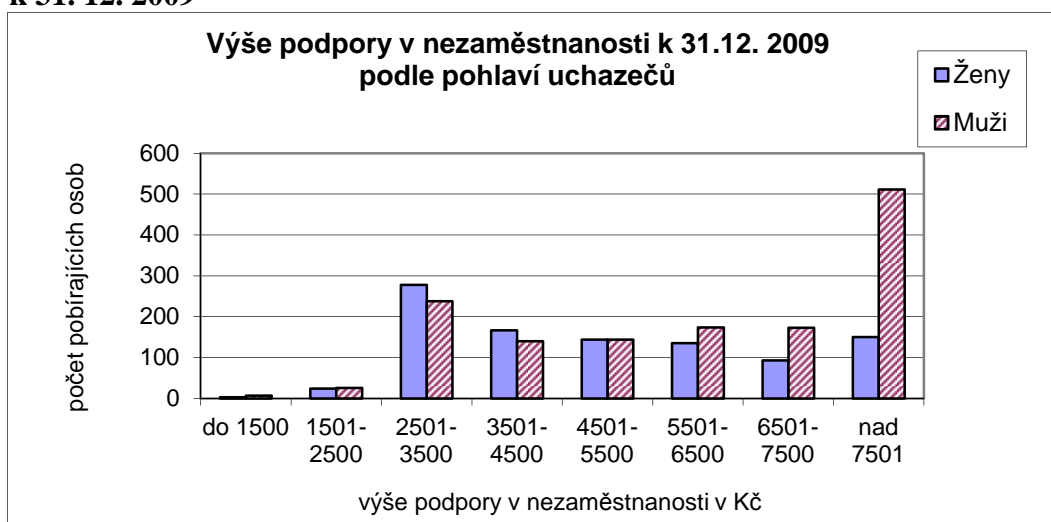
Průměrná výše nároku na podporu v nezaměstnanosti v příbramském regionu k 31. 12. 2008 činila 5.485 Kč u mužů a 4.711 Kč u žen, k 31. 12. 2009 činila 5.994 Kč u mužů a 5.131 Kč u žen. Průměrný měsíční nárok na podporu v nezaměstnanosti se tedy oproti roku 2008 zvýšil o 509 Kč, u žen o 420 Kč.

⁸⁴MPSV, *Právní předpisy o zaměstnanosti*. Praha, 2009, s. 35-39.

„Graf 6: Počty uchazečů podle pohlaví pobírající podporu v nezaměstnanosti k 31. 12. 2008“⁸⁵

„Graf 7: Počty uchazečů podle pohlaví pobírající podporu v nezaměstnanosti k 31. 12. 2009“⁸⁶

(Upraveno vlastním zpracováním, 2011.)

Počet osob pobírající podporu v nezaměstnanosti se celkově zvýšil o 632 uchazečů, procentuálně vzrostl o 35,6 %. Tento stav však logicky koresponduje s celkově vyšším počtem evidovaných uchazečů o zaměstnání v roce 2009, ten se oproti roku 2008 zvýšil o 2 187 osob.

⁸⁵MPSV - Zpráva o situaci na trhu práce za rok 2008 [online]. 2009 [cit. 2011-1-15]. Dostupný z WWW: <http://portal.mpsv.cz/sz/local/pb_info/statistiky/zstp_pb/pbokres1208_internet.pdf>, s. 21.

⁸⁶MPSV - Zpráva o situaci na trhu práce za rok 2008 [online]. 2009 [cit. 2011-1-15]. Dostupný z WWW: <http://portal.mpsv.cz/sz/local/pb_info/statistiky/zstp_pb/pbokres1208_internet.pdf>, s. 21.

„Tabulka 20: Počty uchazečů o zaměstnání a výše podpory v nezaměstnanosti v letech 2008-2009“⁸⁷

Měsíc	2008		2009	
	Počet uchazečů	Vyplaceno v Kč	Počet uchazečů	Vyplaceno v Kč
1	1950	8 963 783	2501	13 303 157
2	1860	8 600 906	2634	15 012 064
3	1806	7 211 986	2866	15 687 775
4	1417	6 072 090	2759	16 530 984
5	1367	6 101 976	2759	16 408 025
6	1359	6 179 616	2539	14 865 888
7	1438	6 803 880	2516	14 701 939
8	1501	7 021 702	2462	13 978 368
9	1502	7 038 027	2177	12 182 791
10	1450	6 819 796	2133	11 977 456
11	1585	7 337 376	2313	12 896 522
12	1930	9 660 490	2637	15 618 231

(Upraveno vlastním zpracováním, 2011.)

3.3.4 Zhodnocení roku 2009⁸⁸

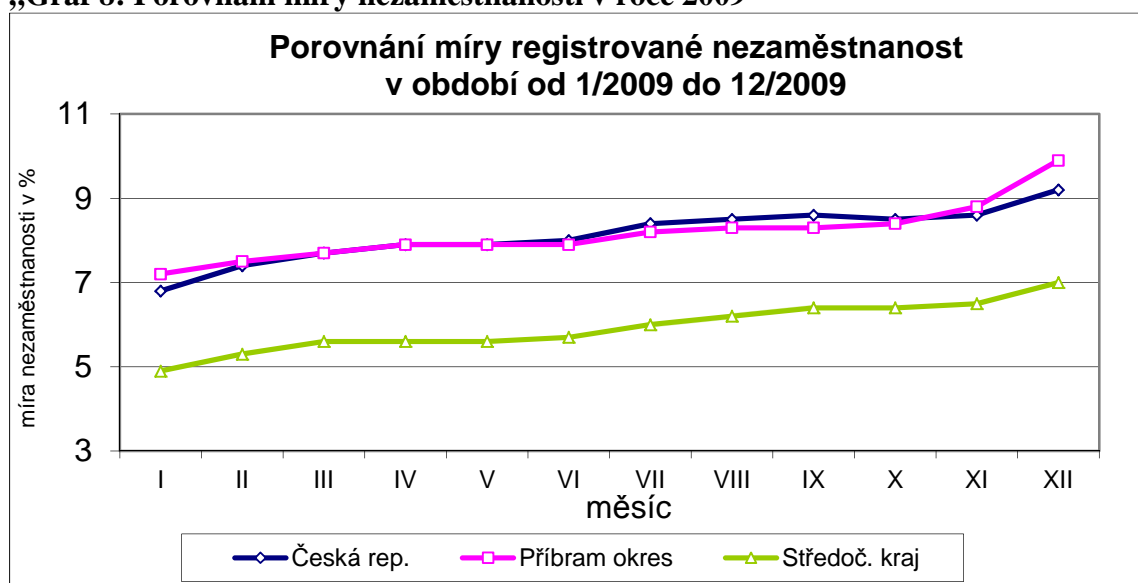
Míra registrované nezaměstnanosti se v roce 2009 vyvíjela naprosto odlišně než v roce 2008, ten byl z hlediska nezaměstnanosti mimořádně příznivý a míra registrované nezaměstnanosti se pohybovala v rozmezí 5% až 6,3%. V roce 2009 v důsledku globální světové hospodářské krize došlo k razantnímu zvýšení nezaměstnanosti až na 9,9 %. To byl meziroční nárůst o 3,6%, což znamená více o 2 187 evidovaných osob.

⁸⁷ÚŘAD PRÁCE V PŘÍBRAMI, ODDĚLENÍ TRHU PRÁCE. *Analýza trhu práce v okrese za rok 2009*. Příbram, 2010, s. 8-10.

⁸⁸ÚŘAD PRÁCE V PŘÍBRAMI, ODDĚLENÍ TRHU PRÁCE. *Analýza trhu práce v okrese za rok 2009*. Příbram, 2010, s. 29-30.

V roce 2009 zaevidoval Úřad práce v Příbrami 9 477 nových uchazečů o zaměstnání, z tohoto počtu bylo umístěno 5 304 osob a z jiných důvodů bylo vyřazeno 1 985 osob. Z celkové evidence uchazečů o zaměstnání v roce 2009 bylo vyřazeno 7 290 osob. K 31. 12. 2009 evidoval úřad práce 6 074 uchazečů a nabízel 201 volných pracovních míst, což bylo o 584 méně než na konci roku 2008. Na jedno volné pracovní místo tedy připadalo 30,2 uchazečů, naproti tomu v roce 2008 to bylo 5 uchazečů. Se svou mírou nezaměstnanosti, která byla o 0,7 procentního bodu vyšší než celorepublikový průměr, se Příbram zařadila na 38. místo z celkového počtu 77 sledovaných úřadů práce.

„Graf 8: Porovnání míry nezaměstnanosti v roce 2009“⁸⁹

Nejvíce uchazečů bylo na konci roku ve věkových kategoriích 20-24 let, 30-34 let a 50-54 let. Pro 699 osob se zdravotním postižením bylo k dispozici pouze 9 volných pracovních míst. Podíl dlouhodobě evidovaných uchazečů byl 22,1% a výše průměrného měsíčního nároku na podporu v nezaměstnanosti činila 5.994 Kč (u žen 5.131 Kč).

V roce 2009 bylo celkem vyčerpáno 177.547 tisíc Kč, z toho na pasivní politiku zaměstnanosti (vyplacené podpory v nezaměstnanosti) 167.184 tisíc Kč a na aktivní politiku zaměstnanosti 10.363 tisíc Kč.

⁸⁹ÚŘAD PRÁCE V PŘÍBRAMI, ODDĚLENÍ TRHU PRÁCE. *Analýza trhu práce v okrese za rok 2009.* Příbram, 2010, s. 29.

4 Nezaměstnanost ve Středočeském kraji

4.1 Základní informace o Středočeském kraji

Středočeský kraj leží uprostřed Čech. Velikostí, počtem obcí i obyvatel patří mezi největší kraje České republiky. Počet obyvatel trvale žijících ve Středočeském kraji k 31. 12. 2008 činil 1 230 691 obyvatel, což znamená oproti stavu na konci předchozího roku přírůstek 28 864 obyvatel.

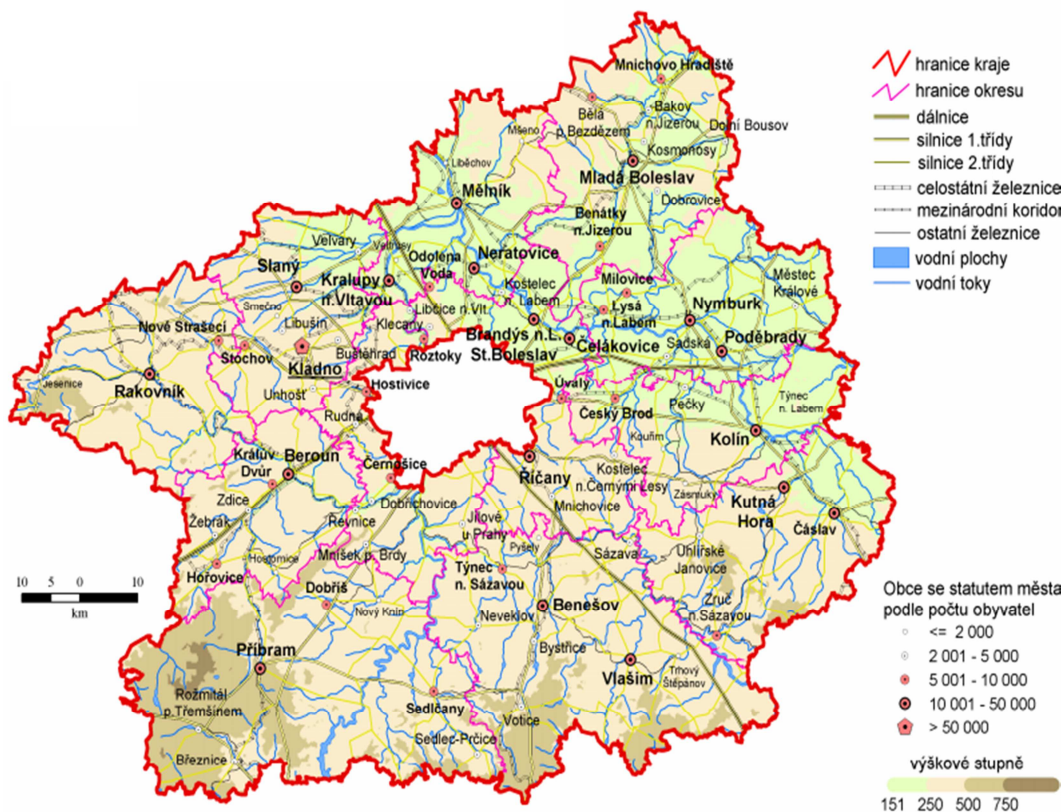
„Tabulka 21: Vývoj počtu trvale bydlících obyvatel ve Středočeském kraji“⁹⁰

	31. 12. 2007	31. 12. 2008
počet obyvatel celkem	1 201 827	1 230 691
z toho ženy	609 964	622 577
z toho věková kategorie: 0 - 14 let	178 189	183 490
15 – 64 let	853 824	871 832
Průměrný věk	40,0	40,0

Rozloha kraje (11 015 km²) zabírá téměř 14 % území ČR a sestává z 12 okresů. Jsou to okresy: Benešov, Beroun, Kladno, Kolín, Kutná Hora, Mělník, Mladá Boleslav, Nymburk, Praha-východ, Praha-západ, Příbram a Rakovník. Rozlohou je největší okres Příbram (15 % rozlohy kraje), nejmenším okresem je pak Praha-západ (5 % rozlohy kraje). V roce 2009 bylo na území kraje 1 146 obcí. Největší počet obcí je soustředěn v okrese Příbram (121 obcí) a nejmenší počet obcí má okres Mělník (69 obcí).

⁹⁰MPSV - Analýza stavu a vývoje trhu práce za rok 2008 [online]. 2009 [cit. 2011-2-15]. Dostupný z WWW: <http://portal.mpsv.cz/sz/local/pb_info/statistiky/ath_kraj/pbkraj1208_internet.pdf>, s. 7.

„Obrázek 2: Geografická mapa Středočeského kraje“⁹¹

Poloha Středočeského kraje uprostřed Čech významně ovlivňuje jeho ekonomickou charakteristiku. Je to především jeho úzká vazba s hlavním městem a hustá dopravní síť, což činí polohu kraje mimořádně výhodnou. Naopak nevýhodou pro kraj je zřejmá nevyváženost vztahu Prahy (jako metropole celorepublikového významu) a středních Čech (jen jako periferie Prahy). Tato skutečnost, stejně jako absence krajského města jako správního centra, limituje rozvoj kraje. Kraj je tak pro Prahu významným zdrojem pracovních sil, doplňuje pražský průmysl, zásobuje Prahu potravinami. Stěžejními průmyslovými odvětvími jsou strojírenství, chemie a potravinářství. ŠKODA AUTO a.s. Mladá Boleslav se stala podnikem celostátního významu. Několika významnějšími podniky je zastoupeno i sklářství, keramika a polygrafie. Ústup zaznamenaly dříve tradiční obory jako je těžba uhlí, ocelářství a kožedělný průmysl.

Ve srovnání s odvětvovou strukturou zaměstnanosti v ČR je v kraji nadprůměrně zastoupena průmyslová výroba a zemědělství, naopak podíl stavebnictví a služeb na

⁹¹ MPSV - Analýza trhu práce ve Středočeském kraji za rok 2009 [online]. 2010 [cit. 2011-2-15]. Dostupný z WWW: <http://portal.mpsv.cz/sz/local/pb_info/statistiky/ath_kraj/pbkraj1209.pdf>, s. 4.

celkové zaměstnanosti je nižší, oblast služeb však vykazuje v posledních letech progresivní růst.

4.2 Postavení Příbramska v rámci kraje

Nezaměstnanost ve středních Čechách se v letech 2008 a 2009 vyvíjela velice podobně jako nezaměstnanost v celé České republice. Z pohledu celorepublikové úrovně je míra nezaměstnanosti ve Středočeském kraji dlouhodobě jedna z nejnižších a v roce 2009 se umístil s mírou nezaměstnanosti 7% na druhém místě mezi kraji, hned za Prahou. V rámci kraje byla nejvyšší registrovaná míra nezaměstnanosti v okrese Příbram (9,9%), dále pak v okrese Kutná Hora (9,5%) a Nymburk (9,3%), oproti tomu se na druhé straně se umístili s nejnižší mírou nezaměstnanosti okres Praha – východ (3,4%), Praha-západ (4%) a Mladá Boleslav (4,7%).⁹²

V následující tabulce je vidět vývoj registrované míry nezaměstnanosti v okresech Středočeského kraje.

„Tabulka 22: Vývoj registrované míry nezaměstnanosti v jednotlivých okresech“⁹³

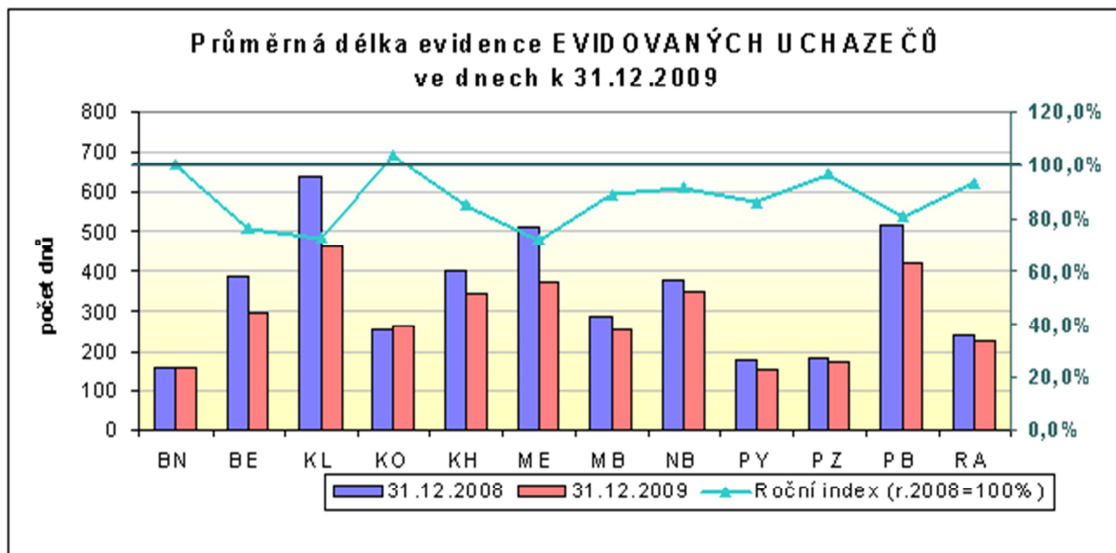
Okres	stav k		nárůst/ úbytek v p.b.	Meziroční index v % 2009 = 100%
	31.12.2008	31.12.2009		
Benešov	3,1	5,7	2,6	183,9%
Beroun	3,5	6,6	3,1	188,6%
Kladno	5,6	8,6	3,0	153,6%
Kolín	6,2	9,1	2,9	146,8%
Kutná Hora	6,8	9,5	2,7	139,7%
Mělník	5,5	8,1	2,6	147,3%
Mladá Boleslav	2,7	4,7	2,0	174,1%
Nymburk	7,1	9,3	2,2	131,0%
Praha-východ	1,8	3,4	1,6	188,9%
Praha-západ	1,9	4,0	2,1	210,5%
Příbram	6,3	9,9	3,6	157,1%
Rakovník	5,9	9,0	3,1	152,5%
Středočeský kraj	4,5	7,0	2,5	155,6%

⁹²ÚŘAD PRÁCE V PŘÍBRAMI, ODDĚLENÍ TRHU PRÁCE. *Analýza trhu práce ve Středočeském kraji za rok 2009*. Příbram, 2010, s. 17-19.

⁹³MPSV - *Analýza trhu práce ve Středočeském kraji za rok 2009* [online]. 2010 [cit. 2011-2-19]. Dostupný z WWW: <http://portal.mpsv.cz/sz/local/pb_info/statistiky/ath_kraj/pbkraj1209.pdf>, s. 18.

Průměrná délka evidovaných uchazečů o zaměstnání se v kraji oproti konci roku 2008 snížila o 80 dní na 319 dní. Jak je vidět na následujícím grafu, Příbram se v délce evidence řadí v rámci kraje na druhé místo, hned za okres Kladno.

„Graf 9: Průměrná délka evidence k 31. 12. 2009“⁹⁴

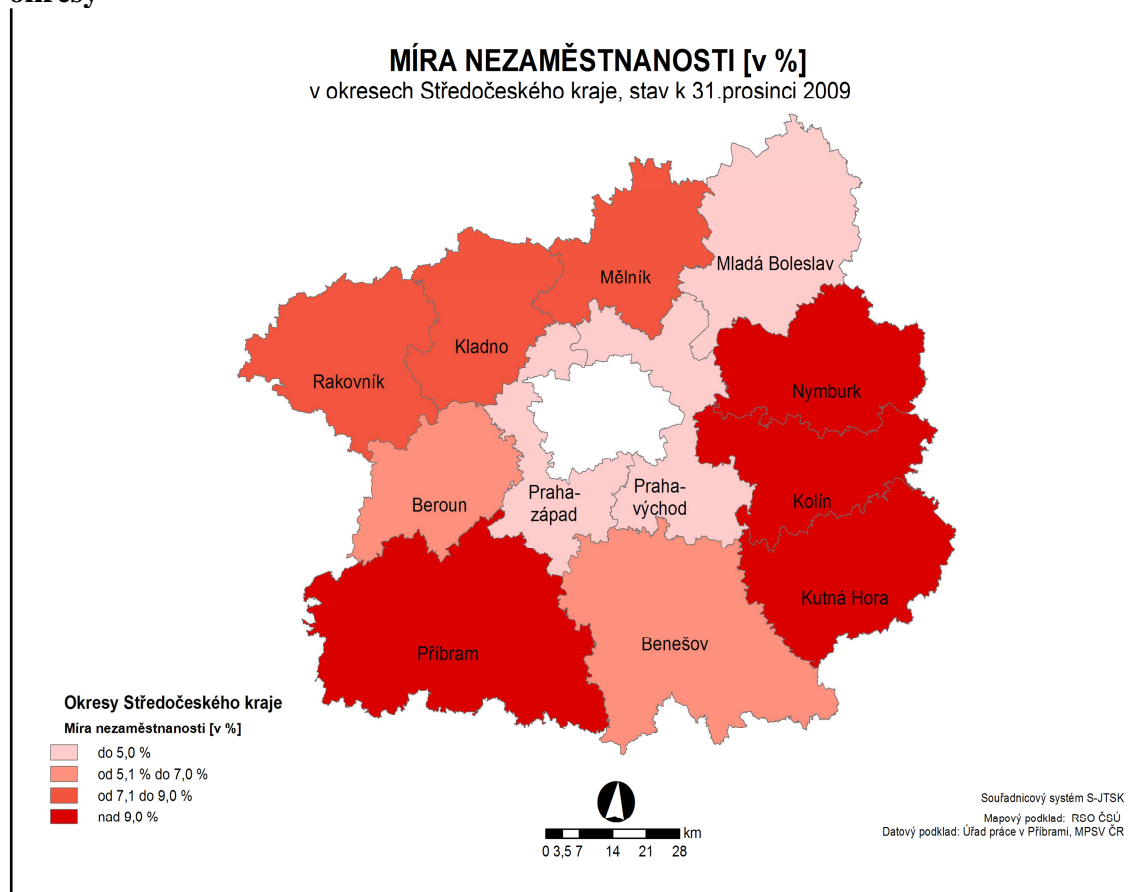

Na skutečnosti, že se na konci roku 2009 dostala nezaměstnanost v příbramském regionu nad 9%, se značnou mírou podílí i fakt, že do této oblasti patří i obce z odlehlých částí okresu, kde je velmi malý počet pracovních míst, a tak jsou tyto obce z velké části závislé na nabídce sezónních prací.

⁹⁴MPSV - Analýza trhu práce ve Středočeském kraji za rok 2009 [online]. 2010 [cit. 2011-2-19]. Dostupný z WWW: <http://portal.mpsv.cz/sz/local/pb_info/statistiky/ath_kraj/pbkraj1209.pdf>, s. 26.

Procentuální míra nezaměstnanosti v okresech Středočeského kraje je graficky znázorněna na následující mapce.

„Obrázek 3: Mapa kraje – míra nezaměstnanosti k 31. 12. 2009 rozčleněná na okresy“⁹⁵

Jelikož Příbram patřila v minulosti mezi hornická města, která byla závislá na činnostech souvisejících s těžbou hornin, v současné době se potýká s relativně vyšší mírou nezaměstnanosti, a to z důvodu útlumu těchto pracovních činností, což je vidět z výše uvedených tabulek a grafů. Z výše uvedeného je zřejmá podobnost s okresy Kutná Hory a Kladno, ve kterých bylo podobné zaměření průmyslu. Přesto však velkou výhodou okresu Příbram je to, že v jeho relativní blízkosti je hlavní město Praha, které je schopno absorbovat určitý počet příbramských nezaměstnaných.

⁹⁵MPSV - *Analýza trhu práce ve Středočeském kraji za rok 2009* [online]. 2010 [cit. 2011-2-19]. Dostupný z WWW: <http://portal.mpsv.cz/sz/local/pb_info/statistiky/ath_kraj/pbkraj1209.pdf>, s. 37.

ZÁVĚR

Nezaměstnanost je v moderních společnostech zásadním problémem. Jedním ze základních cílů hospodářské a sociální politiky státu je dosažení co nejnižší míry nezaměstnanosti, tzn. dosažení rovnováhy mezi nabídkou a poptávkou na trhu práce a zabezpečení práva občanů na zaměstnání. Za nezaměstnané se považují osoby produktivního věku, které nemají placené zaměstnání ani příjem z vlastní činnosti, zároveň aktivně hledají práci a přitom jsou ochotny do práce nastoupit. Vývoj nezaměstnanosti se měří pomocí míry nezaměstnanosti. Je to podíl nezaměstnaných, kteří aktivně usilují o nalezení práce, k ekonomicky aktivnímu obyvatelstvu, vyjádřený v procentech.

Před rokem 1990 byla v České republice tzv. plná zaměstnanost dána především pracovní povinností. Produktivita práce byla nízká a celý systém byl zbyrokratizovaný a těžkopádný. Po revoluci bylo zrušeno direktivní řízení. Se zaváděním tržní ekonomiky došlo k transformaci podniků, vznikl trh práce a nezaměstnanost se začala prudce zvyšovat. Prvořadým úkolem státu se stalo nezaměstnanost snížit, jelikož v tržním hospodářství nelze nezaměstnanost zcela eliminovat. Vždy bude existovat určitá skupina lidí, která pracovat nechce nebo nepotřebuje. Pomáhat v příznivém vývoji zaměstnanosti by měl systém politiky zaměstnanosti, který je zabezpečován Ministerstvem práce a sociálních věcí, prostřednictvím úřadů práce. Prostředky na státní politiku zaměstnanosti lze obecně rozdělit na prostředky pasivní politiky zaměstnanosti, které představují především podporu uchazečům o zaměstnání, a prostředky na aktivní politiku zaměstnanosti.

Mezi důležité nástroje, které se velkou měrou podílejí na snižování nezaměstnanosti, patří programy podporované ESF (evropskými sociálními fondy). Pro jejich obsahovou náročnost se však tato práce danou problematikou nezabývá.

V roce 2008 pokračoval růst ekonomiky, jenž napomohl dalšímu zvýšení zaměstnanosti a snížení nezaměstnanosti. **Průměrná míra nezaměstnanosti byla v roce 2008 v Příbramském regionu 6,3%** (průměr ve Středočeském kraji činil 4,5%) a přiblížila se dokonce k hodnotě z roku 1997, kdy míra nezaměstnanosti dosáhla druhé nejnižší hodnoty. V souladu s příznivým vývojem počtu uchazečů o zaměstnání se vyvíjel i počet volných pracovních míst, který byl výrazně vyšší než v uplynulých letech. Vyšší počet nabízených pracovních míst a pokles uchazečů o zaměstnání ovlivnil i vývoj ukazatele počtu uchazečů o zaměstnání na jedno volné pracovní místo, který se

snížil na 2,7. Situace na trhu práce se však v průběhu roku 2008 začala postupně měnit. Nejprve byl zaznamenán úbytek v nabídce volných pracovních míst. Zatímco nejvyšší počet nabízených míst byl v květnu 2008 (1 452 míst) a na jedno volné pracovní místo připadlo 2,1 uchazečů, tak v prosinci 2008, jak začala na trh práce dopadat hospodářská krize, počet nabízených pracovních míst činil jen 785. **Na jedno volné místo připadlo již 5 uchazečů.** I když v prosinci obvykle bývá z důvodu sezónnosti počet uchazečů v evidenci úřadu práce vyšší, tak v roce 2008 byl nárůst 250 osob oproti prosinci 2007.

Na celkovém počtu registrovaných uchazečů se značnou měrou podíleli lidé starší 50 let a mladí uchazeči do 24 let věku. Ve vzdělanostní struktuře byly jako každoročně nejpočetnější stavy uchazečů v oblasti vyučených a se základním vzděláním. Počet dlouhodobě nezaměstnaných osob činil 995, na celkové nezaměstnanosti se tak podíleli 25,6%. Průměrná výše měsíční podpory v nezaměstnanosti dosáhla 5.485 Kč u mužů a 4.711 Kč u žen.

Rok 2008 byl příznivý pro příbramský region i z hlediska uplatňování aktivní politiky zaměstnanosti. V roce 2008 bylo nově díky tomuto programu vytvořeno 398 pracovních míst. Jedním z nejefektivnějších nástrojů APZ jsou rekvalifikace, v průběhu roku 2008 bylo do kurzů zařazeno 273 osob.

Zatímco téměř celý rok 2008 byl mimořádně příznivý jak z hlediska nabízených volných míst, tak z hlediska vývoje zaměstnanosti, situace na trhu práce se v průběhu roku 2009 postupně zhoršovala. V roce 2009 došlo k poklesu souhrnné výkonnosti české ekonomiky a krize začala plně dopadat na trh práce. To mělo negativní vliv na úroveň celkové zaměstnanosti, počet nezaměstnaných se výrazně zvýšil. Během roku byl každý měsíc zaznamenán meziroční nárůst nově hlášených uchazečů. Nejvyšší hodnota byla v měsíci prosinec 2009, činila 6 074 osob a **oproti prosinci 2008 činil nárůst 2 187 osob. Průměrná míra nezaměstnanosti v Příbramském okrese dosáhla 9,9%** (průměr ve Středočeském kraji činil 7%) a stala se tak nejvyšší v historii. Naopak počet volných pracovních míst byl výrazně nižší než v předchozím roce. Průměrný počet hlášených míst se snížil na 378, což bylo o 914 méně. **Na jedno volné pracovní místo tak připadalo 30,2 uchazečů,** naproti tomu v roce 2008 to bylo pouze 5 uchazečů. **Koncem roku 2009** tak Úřad práce v Příbrami nabízel jen 201 volných míst a přitom celkový počet uchazečů o zaměstnání činil 6 074 osob.

Na celkovém počtu registrovaných uchazečů o zaměstnání se značnou měrou podíleli zejména mladí ve věku do 24 let, dále skupina 30 – 34 letých, za kterou

následovali lidé nad 50 let. Z výše uvedeného vyplývá, že zaměstnavatelé v době krize jednak nenabízeli volná místa a ani neměli zájem o mladé zaměstnance bez praxe. Navíc v době snižování pracovních míst jsou přednostně propuštěni lidé v předdůchodovém věku. Ti potom hledají na trhu práce uplatnění těžce, jelikož většina zaměstnavatelů již o ně nemá zájem z důvodu nízké přizpůsobivosti ke změnám na trhu práce. Hlavní podíl na výši nezaměstnanosti u skupiny 30 - 34 letých mají zejména ženy, které zpravidla v tomto věku pečují o malé děti a pro zaměstnavatele jsou neperspektivní. Jak krize zasahovala do různých odvětví, měnila se i vzdělanostní struktura nezaměstnaných, nejvyšší nárůst byl zaznamenán u kategorie řemeslníků a výrobců, zpracovatelů a opravářů, druhou skupinou byli pracovníci ve službách a obchodě. O 346 se zvýšil i počet dlouhodobě evidovaných uchazečů. Průměrná výše měsíční podpory se zvýšila u mužů o 509 Kč na 5.994 Kč a u žen o 420 Kč na 5.131 Kč.

Tak, jak prudce stoupala vlivem dopadu hospodářské krize nezaměstnanost v celé ČR, snažil se stát prostředky aktivní politiky zaměstnanosti podporovat vytváření nových pracovních míst. „**Programy realizace APZ na rok 2009**“ se na úřadech práce staly základem pro tuto realizaci. Díky podpoře bylo v roce 2009 zřízeno 250 SÚPM (společensky účelných pracovních míst), tj. o 99 více než v roce 2008, dále 241 míst v rámci veřejně prospěšných prací (nárůst o 76 míst) a pro zdravotně postižené bylo v chráněných dílnách vytvořeno 158 míst. Zaměstnáno tedy bylo o 76 zdravotně postižených osob více než v předchozím roce. Celkově se v této kategorii **podařilo vytvořit 649 míst, což je o 251 více než v roce 2008.** Pokles o 92 osob byl v rámci APZ zaznamenán pouze u rekvalifikací a to z důvodu zahájení výběrových řízení. V roce 2009 bylo na aktivní politiku zaměstnanosti vydáno celkem 36.559 tisíc Kč, což je o 17.388 tisíc Kč více než v roce 2008.

Od vzniku České republiky patřily roky 2008 a 2009 k nejvýraznějším v oblasti změn v hospodářském vývoji. V souvislosti s oslabením a poklesem tempa růstu České ekonomiky od druhé poloviny roku 2007, se postupně zhoršovaly podmínky v oblasti regionálního trhu práce. Na základě analýzy vývoje zaměstnanosti v příbramském regionu lze vyzorovat **časové zpoždění dopadu hospodářské recese na trh práce a to o pět čtvrtletí.**

Jak vyplývá z této práce, hodnoty míry registrované nezaměstnanosti se v roce 2009 vyvíjely zcela odlišně než v roce 2008. I když konec roku 2008 se již nevyvíjel tak

příznivě, k razantnějšímu zvýšení nezaměstnanosti došlo až v roce 2009, kdy plně dopadla hospodářská krize na trh práce v příbramském okrese. I přes snahu státu, který prostřednictvím aktivní politiky zaměstnanosti podporoval vytvoření nových pracovních míst, **došlo k výraznému nárůstu nezaměstnanosti a to o 3,6% na 9,9%** a nezaměstnanost se tak na Příbramsku stala nejvyšší v historii. Hospodářská krize dopadla na trh práce v regionu Příbram se zpožděním pěti čtvrtletí.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Literární zdroje

1. BIČÁKOVÁ, O., et al. *Průvodce oblastí zaměstnanosti v období hospodářské recese*. Praha : BMSS-Start, 2009. 87 s. ISBN 978-80-86140-56-8.
2. BROŽOVÁ, D. *Společenské souvislosti trhu práce*. Praha : Sociologické nakladatelství, 2003. 131 s. ISBN 80-86-429-16-4.
3. BUCHTOVÁ, B. A KOL. *Nezaměstnanost psychologický, ekonomický a sociální problém*. Praha : Grada Publishing, a. s., 2002. 240 s. ISBN 80-247-9006-8.
4. Česko. Zákon č. 435/2004 Sb. o zaměstnanosti. In *Sbírka zákonů, Česká republika : 2004, částka 143, s. 8270 – 8331*. ISSN 1211-1244.
5. KOHOUT, P. *Finance po krizi*. Praha : Grada Publishing, a. s., 2009. 224 s. ISBN 978-80-247-3199-5.
6. KOTÝNKOVÁ, M., NĚMEC, O. *Lidské zdroje na trhu práce*. Havlíčkův Brod : Professional publishing, 2003. 199 s. ISBN 80-86419-48-7.
7. KUCHAR, P. *Trh práce – sociologická analýza*. Praha : Karolinum, 2007. 183 s. ISBN 978-80-246-1383-3.
8. MAREŠ, P. *Nezaměstnanost jako sociální problém*. Praha : Sociologické nakladatelství, 2002. 172 s. ISBN 80-86429-08-3.
9. MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ, *Právní předpisy o zaměstnanosti*. Praha : Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2009. 156 s. ISBN 978-80-86878-92-8.
10. ÚŘAD PRÁCE V PŘÍBRAMI, ODDĚLENÍ TRHU PRÁCE. *Analýza trhu práce v okrese za rok 2009*. Příbram : Úřad práce v Příbrami, 2010. 32 s.
11. ÚŘAD PRÁCE V PŘÍBRAMI, ODDĚLENÍ TRHU PRÁCE. *Analýza trhu práce ve Středočeském kraji za rok 2009*. Příbram : Úřad práce v Příbrami, 2010. 58 s.
12. ÚŘAD PRÁCE V PŘÍBRAMI, ODDĚLENÍ TRHU PRÁCE. *Zpráva o situaci na trhu práce za rok 2008*. Příbram : Úřad práce v Příbrami, 2009. 54 s.
13. VÁCLAVÍKOVÁ, A., KOLIBOVÁ, H., KUBICOVÁ, A. *Problematika trhu práce a politiky zaměstnanosti*. Opava : Optys, 2009. 149 s. ISBN 978-80-85819-76-2.
14. VELFL, J. *Příbram v průběhu staletí*. Příbram : Městský úřad Příbram, 1998. 158 s.

Elektronické zdroje

1. JANKOVSKÁ, M. Na Příbramsku má šanci řemeslník nebo lékař. *Příbramský deník* [online]. 4. 11. 2009 [cit. 2011-1-12]. Dostupný z WWW: <http://pribramsky.denik.cz/zpravy_region/pracak20091103.html>.
2. JANKOVSKÁ, M. Na Příbramsku narůstají počty případů domácího násilí. *Příbramský deník* [online]. 12. 5. 2009 [cit. 2010-12-16]. Dostupný z WWW: <http://pribramsky.denik.cz/zpravy_region/nasili20090511.html>.
3. JANKOVSKÁ, M. Nezaměstnaní mají šanci na místa v Tesco. *Příbramský deník* [online]. 17. 8. 2008 [cit. 2010-12-3]. Dostupný z WWW: <http://pribramsky.denik.cz/zpravy_region/nezamestnani-maji-sanci-na-mista-v-tescu20080815.html>.
4. JANKOVSKÁ, M. O práci přišly na Příbramsku v letošním roce už stovky lidí. *Příbramský deník* [online]. 11. 2. 2009, [cit. 2010-12-3]. Dostupný z WWW: <http://pribramsky.denik.cz/zpravy_region/pracak20090210.html>.
5. KOTEK, P. Situace absolventů škol na trhu práce se navzdory oživení dál zhoršuje. *Novinky.cz* [online]. 27. 10. 2010 [cit. 2010-11-1]. Dostupný z WWW: <<http://www.novinky.cz/kariera/215016-situace-absolventu-skol-na-trhu-prace-se-navzdory-oziveni-dal-zhorsuje.html>>.
6. *MFCR - Dohled nad finančním trhem* [online]. 2009 [cit. 2010-12-4]. Dostupný z WWW: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/ft_fsd_agendy.html>.
7. *MFCR - Udržitelnost veřejných financí* [online]. 2010, [cit. 2010-10-17]. Dostupný z WWW: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/konvergen_programy_53213.html#11>.
8. *MPSV - Analýza trhu práce ve Středočeském kraji za rok 2009* [online]. 2010 [cit. 2011-2-15]. Dostupný z WWW: <http://portal.mpsv.cz/sz/local/pb_info/statistiky/ath_kraj/pbkraj1209.pdf>.
9. *MPSV - Zpráva o situaci na trhu práce za rok 2008* [online]. 2009 [cit. 2011-1-10]. Dostupný z WWW: <http://portal.mpsv.cz/sz/local/pb_info/statistiky/zstp_pb/pb_okres_1208_internet.pdf>.
10. SEIFERT, Z. O brigádníky příbramské firmy zatím nestojí. *Příbramský deník* [online]. 15. 4. 2009 [cit. 2010-12-3]. Dostupný z WWW: <http://pribramsky.denik.cz/zpravy_region/brigadnici20090415.html>.

11. VOTRUBA, J. Lidé nad padesát let mají problém sehnat práci. *Příbramský deník* [online]. 16. 5. 2008 [cit. 2011-1-12]. Dostupný z WWW:<http://pribramsky.denik.cz/zpravy_region/lide-nad-padesat-let-maji-problem20080516.html>.
12. VOTRUBA, J. Na jedno pracovní místo čekají dva uchazeči. *Příbramský deník* [online]. 18. 6. 2008 [cit. 2010-12-3]. Dostupný z WWW:<http://pribramsky.denik.cz/zpravy_region/na-jedno-pracovni-misto-pripadaji-dva-20080617.html>.

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1: Mapka okresu Příbram	13
Obrázek 2: Geografická mapa Středočeského kraje	45
Obrázek 3: Mapa kraje – míra nezaměstnanosti k 31. 12. 2009 rozčleněná na okresy .	48

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Vývoj počtu trvale bydlících obyvatel.....	13
Tabulka 2: Vývoj nezaměstnanosti v okrese v letech 1996 až 2008.....	16
Tabulka 3: Měsíční počty volných míst v roce 2008 a počty uchazečů na jedno místo	17
Tabulka 4: Struktura volných míst podle vzdělání	17
Tabulka 5: Porovnání struktury nezaměstnanosti dle pohlaví uchazeče.....	18
Tabulka 6: Porovnání nabídky a poptávky na trhu práce podle klasifikace zaměstnání k 31. 12. 2008.....	20
Tabulka 7: Věková struktura uchazečů o zaměstnání v roce 2008	21
Tabulka 8: Délka evidence.....	22
Tabulka 9: Čerpání finančních prostředků na APZ v roce 2008 (v Kč)	25
Tabulka 10: Makroekonomické předpoklady projekcí	29
Tabulka 11: Měsíční počty volných míst v roce 2009 a počty uchazečů na jedno místo	31
Tabulka 12: Struktura volných míst podle vzdělání v roce 2009	32
Tabulka 13: Porovnání struktury nezaměstnanosti dle pohlaví uchazeče.....	32
Tabulka 14: Porovnání nabídky a poptávky na trhu práce podle klasifikace zaměstnání k 31. 12. 2009.....	34
Tabulka 15: Věková struktura uchazečů o zaměstnání v roce 2009	35
Tabulka 16: Délka evidence v roce 2009	36
Tabulka 17: SÚPM podle dosaženého vzdělání	38
Tabulka 18: Vzdělanostní struktura pracovníků VPP v okrese a porovnání s rokem 2008	38
Tabulka 19: Výdaje na nástroje APZ včetně ESF.....	39
Tabulka 20: Počty uchazečů o zaměstnání a výše podpory v nezaměstnanosti v letech 2008-2009	42
Tabulka 21: Vývoj počtu trvale bydlících obyvatel ve Středočeském kraji	44
Tabulka 22: Vývoj registrované míry nezaměstnanosti v jednotlivých okresech.....	46

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1: Vývoj nezaměstnanosti u absolventů škol a mladistvých v roce 2008	19
Graf 2: Procentuální skladba realizovaných finančních prostředků podle nástrojů APZ v roce 2008	26
Graf 3: Porovnání míry nezaměstnanosti v roce 2008	27
Graf 4: Nezaměstnanost absolventů škol od 2. pololetí 2008 do konce roku 2009.....	33
Graf 5: Procentuální skladba realizovaných finančních prostředků podle nástrojů APZ v roce 2009.....	37
Graf 6: Počty uchazečů podle pohlaví pobírající podporu v nezaměstnanosti k 31. 12. 2008.....	41
Graf 7: Počty uchazečů podle pohlaví pobírající podporu v nezaměstnanosti k 31. 12. 2009	41
Graf 8: Porovnání míry nezaměstnanosti v roce 2009.....	43
Graf 9: Průměrná délka evidence k 31. 12. 2009	47

SEZNAM ZKRATEK

APZ – aktivní politika zaměstnanosti

BD – bilanční diagnostika

ESF – Evropský sociální fond

HDP – hrubý domácí produkt

KZAM – klasifikace zaměstnání

MPSV – ministerstvo práce a sociálních věcí

OSVČ – osoba samostatně výdělečně činná

PPZ – pasivní politika zaměstnanosti

SO – střední odborné vzdělání

SÚPM – společensky účelná pracovní místa

ÚS – úplné střední vzdělání

ÚSO – úplné střední odborné vzdělání

ÚSV – úplné střední vyšší vzdělání

VPP – veřejně prospěšné práce

ZAT – Závod automatizační techniky

ZP – zdravotně postižení